

**BUDAPESTI GAZDASÁGI FŐISKOLA
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG**

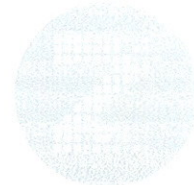
**Az UMVP kistérségi fejezetének elemzése, a program
érvényesülésének vizsgálata a kiválasztott településen a
2007-2013 tervezési időszakban**

Belső konzulens: Lambertné Katona Mónika

Külső konzulens: Litter Nándor

**Göndör István
Nappali Tagozat
Pénzügy és Számvitel Szak
Pénzügy Szakirány**

2015

NYILATKOZAT

a szakdolgozat digitális formátumának benyújtásáról

A hallgató neve: Göndör István

Szak/szakirány: Pénzügy és Számvitel szak / Pénzügy szakirány

Neptun kód: GOVGA4

A szakdolgozat megvédésének dátuma (év): 2015.01.26.

A szakdolgozat pontos címe:

Az UMVP kistérségi fejezetének elemzése, a program érvényesülésének vizsgálata a kiválasztott településen a 2007-2013 tervezési időszakban

Belső konzulens neve: Lambertné Katona Mónika

Külső konzulens neve: Litter Nándor

Legalább 5 kulcsszó a dolgozat tartalmára vonatkozóan:
kistérség, UMVP, fejlesztések, pályázatok, vidékfejlesztés

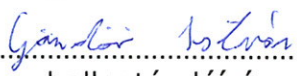
Benyújtott szakdolgozatom **nem titkosított / titkosított.**

(Kérjük a megfelelőt aláhúzni! Titkosított dolgozat esetén kérjük a titkosítási kérelem egy eredeti példányát leadni: a kérelem digitális másolatának a szakdolgozat digitális formátumában szerepelnie kell.)

Hozzájárulok / nem járulok hozzá, hogy nem titkosított szakdolgozatomat a főiskola könyvtára az interneten a nyilvánosság számára közzétegye. *(Kérjük a megfelelőt aláhúzni!)* Hozzájárulásom - szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett - egy nem kizárólagos, időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy szakdolgozatom digitális adatállománya mindenben eleget tesz a vonatkozó és hatályos intézményi előírásoknak, tartalma megegyezik a nyomtatott formában benyújtott szakdolgozattal.

Dátum: 2015.01.04.

.....
hallgató aláírása

A digitális szakdolgozat könyvtári benyújtását és átvételét igazolom.

Dátum: 2015. JAN 05.

.....
könyvtári munkatárs

Tartalomjegyzék

1. Bevezető, a célok ismertetése	1
1.1. Bevezetés	1
1.2. Célkitűzések	1
2. Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája	2
2.1. A vidékpolitika formálódása.....	2
2.2. A LEADER program kialakulása	6
2.3. A 2007-2013-as időtartam, tervezett vidékfejlesztési politikája	7
2.4. Programozás, ellenőrzés, finanszírozás	9
3. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program céljai, forrásallokáció	11
3.1. A program keretei	11
3.2. Helyzetelemzés	13
3.3. Az UMVP tematikus tengelyei, és főbb célkitűzései, forrásallokáció	16
3.4. Kiválasztott prioritások részletezése.....	17
3.5. A kiválasztott prioritások indoklása	20
3.6. A program végrehajtásának folyamata	24
4. A nagykanizsai és a zalakarosi LEADER kistérség vidékfejlesztési stratégiai programja	27
4.1. A tervezési kistérség bemutatása	27
4.2. A program előkészületeinek ismertetése	29
4.3. A program tartalmi ismertetése és elemzése	31
4.4. A célokhoz rendelt források	33
5. A nagykanizsai és a zalakarosi kistérségben megvalósult projektek összefoglalója ...	35
6. A program érintettjei körében végzett kutatás. A kutatás kiterjed az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program tervezésével, előkészítésével, szabályozásával, végrehajtásával, forrásfelhasználásával kapcsolatba	40
6.1. A kutatás módszertanának bemutatása	40
6.2. A kutatási kérdőív jellemzői.....	40
6.3. A kutatás eredményei	40
6.4. Javaslatok ajánlások	53
7. A vidékfejlesztési program egyik aktív településén megvalósított fejlesztések	54
7.1. A település bemutatása, stratégiai elemzése	54
7.2. Fejlesztések bemutatása	57

7.3. A fejlesztések és a tényleges szükségletek közötti kapcsolat bemutatása (interjú a település polgármesterével)	61
7.4. Javaslatok ajánlások	63
8. Összefoglaló javaslatok, ajánlások	65
9. Összefoglalás	67
Felhasznált irodalomjegyzék	68
Ábrák és táblázatok jegyzéke	70
Melléletek	72
Eredetiségi nyilatkozat	88
Szerzői összefoglalás	89

1. Bevezető, a célok ismertetése

1.1. Bevezetés

Az Európai Unióban a kezdetektől fogva egyre nagyobb figyelmet fordítanak a vidéki területekre. A vidéki és a városi területek között jelentős fejlettségbeli különbségek vannak. Az elmaradott térségekből a fiatal generáció elvándorol, az idősebb lakosságot a szűkösebb anyagi lehetőségek kötik az adott helyhez. A kutatók és politikusok évtizedek óta keresik azoknak a mutatóknak a körét, amelyekkel bemutatható és értékelhető a vidéki területek helyzete. A problémák megoldására az Unió több tagállamában, különböző pénzügyi eszközöket hoznak létre. Magyarország az Unió tagságával részese lett a közös agrár-politikának, ugyan akkor részesülhetünk a közösségi támogatásokból.

1.2. Célkitűzések

A dolgozati témám kiválasztásánál az Európai Unió vidékfejlesztési politikájának vizsgálata, és gyakorlati végrehajtása motivált. Az Unió vidékfejlesztési programjának és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programjának (Továbbiakban UMVP), az összefüggéseit és eredményeit a Nagykanizsai Kistérség az Innovatív Dél – Zala Vidékfejlesztési Egyesület és azon belül Surd község kapcsán mutatom be. A témát több okból választottam. Hazánkban az emberek nagyon várták az Európai Unió csatlakozást. Az elmúlt években Magyarországon is folyamatosan növekszik az euró szkeptikusok száma. Be akarom mutatni, hogy egy kis településen, egy kistérségben milyen mértékű Uniós forrást használtak fel. Dolgozatomban Surd település és a Nagykanizsai LEADER Kistérség területfejlesztési eredményeit mutatom be, amit azért tettek, hogy javítsák a települések népesség megtartó erejét a falun élő emberek életkörülményeit. Interjút készítettem Surd község polgármesterével, Kanász Jánossal a fejlesztésekről, a tapasztalatokról és elképzeléseiről. Kérdőívet készítettem, amellyel megpróbáltam megismerni a válaszadók véleményét az Uniós fejlesztésekkel kapcsolatban. Dolgozatom végén az interjú, a kérdőívre adott válaszok, az Unió és az UMVP-ben rögzített vidékfejlesztési stratégiája alapján megfogalmazok tanulságokat, változtatási javaslatokat.

2. Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája

2.1. A vidékpolitika formálódása

„A 27 európai uniós tagország lakosságának több mint 56%-a vidéki térségekben él, melyek együttesen az EU összterületének 91%-át alkotják. A vidékfejlesztés ezért kiemelten fontos szakpolitikai terület. A mezőgazdasági tevékenység és az erdőgazdálkodás a jövőben is döntő szerepet játszik az EU vidéki térségeiben megvalósuló földhasználat és erőforrás-gazdálkodás szempontjából. Az Unió egésze számára prioritást jelent az európai vidékfejlesztési politika megerősítése.”¹

A közösséget megalapító Római Szerződésben még nem szerepelt a regionális politika. A megalakulás utáni években a közös mezőgazdasági piac létrehozása állt előtérben. A bizottság először 1961-ben tűzte napirendre a regionális problémák tanulmányozását. 1967-ben megalakult a Bizottság Regionális Politikai Főigazgatósága. 1972-ig egyedi programok kerültek finanszírozásra. (bekötő utak építése, gazdaságok villamosítása) Gazdaság és társadalom szerkezeti irányelvek: idős gazdák ösztönzése a gazdálkodás felhagyására, gazdaságok modernizációja. Az Unió politikájában a Közös Agrár Politika (a továbbiakban KAP) működése folyamatosan viták tárgya napjainkban is. Az agrártermelés jelentős szerepet tölt be a vidéki területek arculatának megőrzésében a vidéki közösségek fenntartásában és a környezeti javak előállításában. A vidékfejlesztés az agrárgazdaság problémáira (kisméretű, alacsony jövedelmű gazdaságok, foglalkoztatási lehetőségek hiánya a vidékről való elvándorlás) adott válasz. A vidék fejlesztés nem csak a vidéki lakosság, hanem az egész társadalom érdeke, ennek hiányában, a gazdaságban, a társadalomban kedvezőtlen irányú változások mennek végbe.²

„Bár a regionális politika ténylegesen csak 1975-ben jelent meg a Közösségi döntési és költségvetési rendszerben, ezen időszak pénzügyi intézkedéseinek (Európai Szociális Alap – ESZA, az Európai Szén és Acélközösségnek, az Európai Mezőgazdasági Tanácsadási és Garancia Alapnak) voltak regionális hatásai is.”³

¹ http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_hu.htm (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

² https://szie.hu/file/tti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

³ https://szie.hu/file/tti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf p,33 (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

Az 1972-es Párizsi Csúcstalálkozón a tagállamok állam és kormányfői elhatározták a regionális politikák koordinálását és az Európai Regionális Fejlesztési Alap létrehozását. Az alap 1975-ben kezdte el a működését. 1983-ban elfogadták az Európai Területfejlesztési Kartát, amelynek célja, fenntartható széleskörű gazdasági társadalmi és kulturális együttműködésen alapuló modell kialakítása, amely megoldja a helyben élők foglalkoztatását, eleget tesz a környezetvédelem szempontjainak. 1985 -ben adja ki a bizottság az úgynevezett Zöld Könyvet. Címe: A közös mezőgazdasági politika perspektívái. A lényege, új munkahelyeket elsősorban a mezőgazdaságon kívüli területeken kell létre hozni.⁴

1986-ban az Egységes Európai Okmány megteremti a regionális politika szerződéses alapjait. Új cikket illeszt a Római Szerződésbe: Gazdasági és szociális kohézió címmel. Ez a cikk mondja ki, hogy a régiók közötti különbségek csökkentésén és az elmaradott régiók fejlesztésén kell fáradozni. Célkitűzéseket és az azokhoz tartozó célterületeket határoltak le. Hatodik célkitűzést is életbe léptettek.⁵

Vidék- és területfejlesztési célkitűzések⁶:

- 1) *„Az elmaradott fejlettségű térségek fejlesztésének és szerkezeti átalakításának támogatása. (Általános, szélesebb körű gazdaságfejlesztést szolgál.)”*
- 2) *„Hanyatló ipari térségek szerkezeti átalakítása.”*
- 3) *„A tartós munkanélküliség elleni küzdelem, a fiatalok és a munkaerőpiacról kiszorulással fenyegetett dolgozók munkavállalói szférába történő integrálódásának segítése.”*
- 4) *„A dolgozók alkalmazkodásának elősegítése az ipari és termelési szerkezet változásaihoz.”*
- 5) **a;** *„A mezőgazdasági és halászati szerkezet alkalmazkodásának támogatása. (Közvetlen hatással van a vidéki jellegű területek sorsának alakulására.)”*
b; *„Vidéki térségek fejlődésének és strukturális felzárkózásának elősegítése. (Kifejezetten vidékfejlesztés.)”*
- 6) *„A nagyon alacsony [8 fő/km²] népsűrűségű régiók fejlesztése.”*

⁴ https://szie.hu/file/ti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

⁵ https://szie.hu/file/ti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

⁶ https://szie.hu/file/ti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

„1995-ben az Európa Tanács megalkotja a „Vidéki Térségek Európai Kartája” című dokumentumot. A Karta megfogalmazta a vidéki térségek hármas funkcióját:

Gazdasági funkció: életképes mezőgazdaság fenntartása, beleértve a megújuló nyersanyagok, energiahordozók előállítását ipari célra, a falusi turizmus alapjainak megteremtését, a genetikai erőforrások megőrzését és a mezőgazdasági, ipari, kézműves, kereskedelmi jellegű, illetve a szolgáltatást nyújtó kis- és középvállalkozások támogatását.

Ökológiai funkció: az élő környezet megóvása, fenntartható módon történő használata, a biodiverzitás és az ökológiai rendszerek védelme, a tájjelleg és a táj sokszínűségének fenntartása és a vadon élő állatok és növények ökológiai feltételeinek biztosítása, védelme.

Társadalmi funkció: a vidéki életformához kapcsolódó közösségi és kulturális értékek megtartása, a helyi kulturális és más társadalmi egyesületek létrehozása, a falusi és városi lakosok kapcsolatának erősítése, a vidéki pihenési lehetőségek biztosítása.”⁷

1996-ban a Bizottság Corkban rendezett Európai Vidékfejlesztési Konferenciát. A konferencia nyilatkozattal zárult, ami az alábbi pontokban foglalja össze a vidékfejlesztési politika elveit.

Vidékfejlesztési politika elvei⁸:

- „a fenntartható vidékfejlesztés az Európai Unióban elsőbbséget élvez,”
- „a vidékfejlesztésben integrált, multi szektorális megközelítést alkalmaznak,”
- „a gazdasági és szociális tevékenységek terén diverzifikáció szükséges,”
- „a fenntartható vidékfejlesztésnek védenie kell az európai vidéki tájak minőségét és sokszínűségét (az élőhelyek, a biodiverzitás és az ökoszisztémák stabilitását),”
- „a fejlesztések során tekintettel kell lenni a vidéki területek különbözőségére,”
- „a jogi szabályozás egyszerűsítendő,”
- „a vidékfejlesztés minden régió egyéni programján keresztül valósul meg,”

⁷ https://szie.hu/file/tti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

⁸ https://szie.hu/file/tti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf (Letöltés dátuma: 2014.09.20)

- „a helyi pénzügyi források, a magánszektor forrásainak összehangolt felhasználására sokféle lehetőség kínálkozik,”
- „a regionális és helyi hatalom (közigazgatás) hatékonysága technikai segítséggel, partnerséggel, tapasztalatcserékkal és más eszközökkel növelhető,”
- „a monitoring, az eredményértékelés folyamata az alapok okszerű használatát segíti elő.”

A közösség külső és belső viszonyainak változása szükségessé tette a Közös Agrárpolitika reformját. Az Agenda 2000-ben megfogalmazott cél a sokszínű és gazdag hagyományokkal rendelkező mezőgazdaság fenntartása, amelynek nem csak a végtermék előállítás a célja, hanem megőrzi és ápolja a vidék képét és adottságait, a vidéki települések mozgalmas és változatos életét valamint megőrzi és megteremti a munkalehetőségeket. A célkitűzések száma háromra csökkent a megvalósítás rendszere lényegesen leegyszerűsödött.

A Strukturális Alapokból nyújtott támogatás 3 főcsoportba sorolható:⁹

1. Nemzeti kezdeményezések alapján osztják szét a Strukturális Alapok 90%-át.
2. Közösségi kezdeményezések, amelyeket a bizottság különösen fontosnak tart a közösség számára. (Ezekre a Strukturális Alapok 9%-a áll rendelkezésre)
3. Innovációs intézkedésekre, struktúra politikai támogatásokra, új lehetőségek vizsgálatára, a Strukturális Alapok 1%-át használhatja, a bizottság.

Az Unió 1999-es rendelete fogalmazza meg, hogy a mezőgazdasági kiadások a korábbinál jobban szolgálják a vidék fejlesztést és a környezetvédelmet. Ekkor válik, a KAP második pillérévé a vidék fejlesztés.¹⁰

⁹ a3_eu_vidékfejlesztési_politikaja_2000.pdf p.2 (Letöltés dátuma: 2014.09.22)

¹⁰ 1257/1999 EK Rendelet az Európai Mezőgazdasági Orientáció és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról és bizonyos szabályok módosításáról.

2.2. A LEADER program kialakulása¹¹

Az Uniós vidékfejlesztési politika nagy eredménye a LEADER program elindítása. A LEADER program klasszikusan vidékfejlesztési kezdeményezés.

Az első LEADER program (1991-1994) 217 helyi akciócsoporthoz aktivizált, a térségükben tevékenységek széles skáláját támogatták. A tevékenység típusok: a vidéki turizmus szálláshelyeinek és szolgáltatásainak bővítése, kisipari tevékenységek, kisvállalkozások fejlesztése, a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja és képzési programok. „*A program 400 millió ECU-vel gazdálkodhatott.*”¹² A Bizottság felismerte, hogy a helyi erőkre támaszkodva végrehajtott LEADER program eredményesebb, mint a korábbi vidékfejlesztési támogatási rendszer.

Az első LEADER program sikeres jó alapot szolgáltatott a II. LEADER (1995-1999) indításához. Az eddigi sikert és várakozást bizonyítja, hogy ebben az időszakban 1,7 milliárd eurót juttattak, amely több mint négyszerese az előző időszakban biztosított összegnek. A céljai többségében egybeesnek a LEADER I prioritásaival. A korábbinál nagyobb hangsúlyt kap az innováció a helyi emberek, közösségek aktivizálása és képzése. A cél, hogy egyre többen kapcsolódjanak be a helyi fejlesztési folyamatokba.

Az eddigi sikereket értékelve egyenes folytatás a 2000 és 2006 között a LEADER+ program. Ez a program továbbra is kísérleti jellegű. A vidékfejlesztés ezen kialakult modellje a LEADER kapcsolat rendszeren keresztül mindenki számára elérhetővé vált. A program hozzájárul az Unió vidékfejlesztési politikájának további formálásához kiegészítéséhez és megőrzéséhez. A program költségvetése közel 2,5 milliárd euró.

A három fő célterülete:¹³

1. *„horizontális partnerségen és alulról jövő kezdeményezéseken alapuló kísérleti jellegű integrált fejlesztési stratégiák létrehozása vidéki térségek fejlesztésére,”*
2. *„vidéki térségek közötti együttműködések fejlesztése országon belül és határokon túl,”*
3. *„a szereplők közötti kapcsolatrendszer fejlesztése.”*

¹¹ <http://www.umvp.eu/leader/a-leader-tortenete>

¹² <http://www.umvp.eu/leader/a-leader-tortenete>

¹³ <http://www.umvp.eu/leader/a-leader-tortenete>

A LEADER 2007-2013 program a vidékfejlesztés fontos eleme a közös agrárpolitikának. A rendelkezésre bocsátott forrásokból a 27 tagállamban közel 14 milliárd (13,78 milliárd euro) eurót juttat a helyi akciócsoportoknak. A helyi akció csoportok természetesen saját belátásuk szerint, az elfogadott stratégiájuk mentén dönthetnek a források felhasználásáról. Követelmény, hogy minden nemzeti vidékfejlesztési programban helyet kell biztosítani az immár IV-es tengelyként emlegetett LEADER programnak.

2.3. A 2007-2013-as időtartam, tervezett vidékfejlesztési politikája¹⁴

Az Európai Bizottság a 2004-es év első felében tette közé a 2007-2013. időtartamra szóló pénzügyi tervezetét. A vidékfejlesztésre fontos javaslatokat tartalmaz. A tervek elfogadásához az Európai Parlament és a Miniszterek Tanácsának a döntése szükséges. A tervezet rögzíti, hogy a tervezési ciklusban milyen változásokra kell számítani a vidékfejlesztési és a LEADER programban.

A legfontosabb változások:

- Az előző hat évre szóló 50 milliárd eurós költségvetésnek majdnem kétszeresét 97 milliárd eurót tervezett vidékfejlesztési célokra. Ez azt jelenti, hogy 2007-2013 között éves átlagban 13,7 milliárd euró jut vidékfejlesztési támogatásokra.
- A vidékfejlesztési politika az új Közös Agrárpolitikához (Továbbiakban: KAP) kapcsolódik. A költségvetésben végleg elválik a vidékfejlesztés rendelkezésére álló forrás a strukturális alapoktól. Ebben a tervezési ciklusban megszűnik a kettőség, amely a vidékfejlesztést részben a regionális politikához részben a KAP- hoz kötötte.
- Az új Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (Továbbiakban: EMVA) és a hozzá kapcsolódó szabályrendszer bevezetésének következtében nagymértékben egyszerűsödik a programozás, az elszámolás és a finanszírozás.
- A korábban alkalmazott nagyon részletes szabályok és feltételek ebben a ciklusban az egyszerűsítés következtében nagyobb mozgásteret adnak a tagállamoknak a programjaik végrehajtásában. A döntési szintek alacsonyabbra helyezése garancia arra, hogy a vidékfejlesztési programok valóban a helyi szükségletekhez igazodnak.

¹⁴ <http://www.pointernet.pds.hu/ujsagok/agraragazat/2005/05/2009010318501183500000940.html>
(Letöltés dátuma: 2014.09.21)

- Kötöttség az új rendszerben, hogy minden tagállamnak a vidékfejlesztésre érkező összes forrásnak legalább 7%-át LEADER jellegű programra kell költeni. Ez a kikötés biztosítja, hogy a LEADER program számára az előző költségvetési időszakot figyelembe véve lényegesen nagyobb forrás áll rendelkezésre.

A 2007-2013-as tervezési időszak vidékfejlesztési politikájának célkitűzései:¹⁵

1. *„A szerkezetátalakítás támogatásával kívánja javítani a mezőgazdasági ágazat versenyképességét”.*
2. *„A földterület megművelésének, ápolásának támogatása révén kívánja javítani a környezet és a táj állapotát”.*
3. *„Növelni kívánja a vidék gazdasági tevékenységeinek sokszínűségét, méghozzá a vidéki lakosság életminőségének javítását és a termelőszektort megcélzó intézkedéseken keresztül”.*

„E célok elérésére három fő „tengelyt (intézkedéscsomagot) jelöltek ki, melyeket a LEADER mint negyedik, horizontális tengely köt össze. Elvileg ez azt jelenti, hogy a LEADER fejlesztési elveit (partnerség, területi megközelítés stb.) bizonyos mértékig mindhárom intézkedéscsomag esetén alkalmazni kell. Mindemellet a hagyományos LEADER Program is megmarad, a teljes költségvetés legalább 7%-ával. Az egyes tengelyek költségvetésének a minimum-értéke rögzített, az adható támogatás valódi összege országonként változik majd. A fő tengelyek és a teljes vidékfejlesztési költségvetésből rájuk eső minimum hányad:

1. *A farmok és az erdészet versenyképessége (min. 15% - vagyis 7 év alatt legalább 14,5 milliárd euró);*
2. *Környezetvédelem és a föld-terület gazdálkodás (min. 25% - 7 év alatt 24,2 milliárd euró);*
3. *A tevékenységek diverzifikálása és az életminőség javítása vidéken (min. 15% - 7 évre 14,5 milliárd euró);*
4. *A LEADER mint módszer és mint program (programként min. 7% - 6,8 milliárd euró).”*

¹⁵ <http://www.pointernet.pds.hu/ujsagok/agraragazat/2005/05/20090103185011835000000940.html>
(Letöltés dátuma: 2014.09.21)

2.4. Programozás, ellenőrzés, finanszírozás

Az új rendszerben először az Unió stratégiai tervet készített melyben kitűzte a négy tengely prioritásait, erre alapozva a tagállamok elkészítették saját nemzeti terveiket az Unió által megszabott keretek között. Természetesen a saját viszonyaikra alkalmazva és szem előtt tartva a Kohéziós Politikában megszabott irányt. Kiválasztották az országon belüli célokat, prioritásokat. A sor végén nemzeti illetve regionális szinten készültek vidékfejlesztési programok, amelyet négy tengelyre kellett bontani.

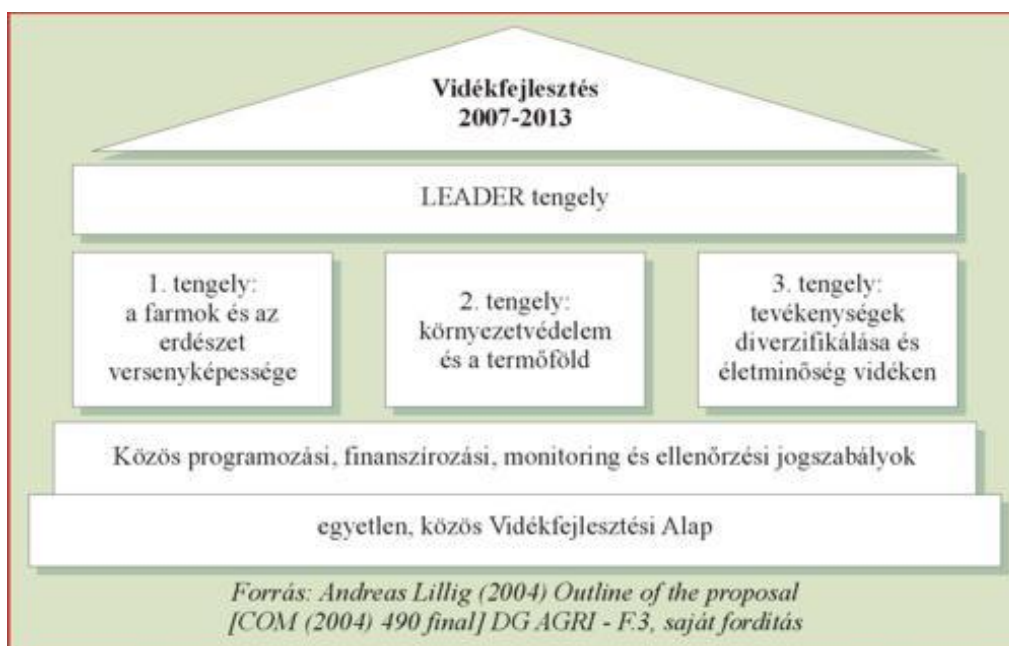
A programok értékelése és ellenőrzése mind a négy tengely esetében azonos keretek között zajlik. Az egyes programokról éves beszámolókat kell készíteni az elért eredményekről, országos szinten pedig a nemzeti stratégia végrehajtásáról kell jelentést készíteni. Az Európai Bizottság évente készít jelentést az elfogadott stratégia és prioritások végrehajtásáról. Az ellenőrzés a Strukturális Alapoknál bevált rendszerhez hasonlít, az intézményrendszer és a hivatali eljárások pedig az Európai Mezőgazdasági Alap Garancia Szekciójánál megszokott kifizető ügynökségeken (a magyar rendszerben a MVH - Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) és az évenkénti elszámolás ügymenetén keresztül zajlik majd.

„Az új vidékfejlesztési politika teljes időszakra (2007-2013) szánt költségvetésének (2004-es áron számolt) összege 97,2 milliárd euró. Ehhez jön hozzá az egyes országok és a kedvezményezettek önrésze. A nem profit-orientált projektek továbbra is 100%-ban támogathatók lesznek, míg a profit-orientált projektek finanszírozása kisebb mértékű. Az egyes tengelyek esetében, valamint a régi és az új tagállamok számára különböző lesz az EU által nyújtott finanszírozás lehetséges mértéke a profit-orientált projektek esetében.

- *1 és 3. tengely (versenyképesség és diverzifikáció): 50% az EU15 és 75% az új tagállamok számára;*
- *2. és 4. tengely (környezetvédelem és LEADER): 55% az EU15-ben és 80% az új tagállamokban.*

A teljes időszakra szánt források 3 százalékát (2,66 milliárd eurót) a Bizottság tartalékolni fogja, és 2012-13-ban, a LEADER tengely támogatásának erősítésére a legjobb eredményt produkáló tagállamok között szétosztja.”¹⁶

1. sz. ábra: Vidékfejlesztési tengelyek

Forrás: <http://www.pointernet.pds.hu/ujzagok/agraragazat/2005/05/20090103185011835000000940.html>

(Letöltés dátuma: 2014.09.21)

¹⁶ <http://www.pointernet.pds.hu/ujzagok/agraragazat/2005/05/20090103185011835000000940.html>
(Letöltés dátuma: 2014.09.21)

3. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program céljai, a forrásallokáció¹⁷

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007-2013 időszakra vonatkozó célkitűzései közül a vidékfejlesztés szempontjából fontos tételeket emelem ki. A több mint 500 oldalas programból megemlítek minden tengelyt, de a III. és IV. tengelyre fordítok nagyobb hangsúlyt, mert az függ össze dolgozatom tárgyával.

3.1. A program keretei

„A NUTS rendszer elemei:¹⁸

NUTS0 - Az országok nem hivatalos, de használatos szintje

NUTS1 - fontosabb társadalmi-gazdasági szuprarégiók

NUTS2 - régiók

NUTS3 - kisebb, speciálisabb egységek, szubrégiók”

„Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program a 2007- 2013-as időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program, mely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet 15. cikkének (1) bekezdése alapján készült, és amelyet Magyarország a Kormány jóváhagyását követően hivatalosan benyújt az Európai Bizottság részére.”¹⁹

„Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007-2013-at a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium az 1698/ 2005 tanácsi rendelet 15. cikkének (2) bekezdésével összhangban, Magyarországra vonatkozó, átfogó programként készítette el úgy, hogy az ország teljes területére vonatkozik, azaz a NUTS 2 szintjén mind a 7 közigazgatási régiót lefedi.”²⁰

¹⁷ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf (Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

¹⁸ <http://www.terport.hu/europai-unio/teruleti-szintek> (Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

¹⁹ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p.9 (Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

²⁰ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p.10 (Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

2. sz. ábra: A régiók Magyarországon

Forrás:http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_r%C3%A9gi%C3%B3i#mediaviewer/File:HU_NUTS_2.png (Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

2006-ban Magyarország területének 88%-a vidéki térségnek minősült. A vidéki térségek az Ország településeinek 96%-át és a teljes népesség 47%-át foglalja magába. A tervezési időszakra a 120 fő/km² népsűrűségnél kisebb, vagy 10.000 főnél kevesebb lakosú települések tekintendők vidéki térségnek. Másként fogalmazva az a hely ahol alacsony a népsűrűség, a megélhetést jellemzően a termőföld biztosítja és nem városi jellegű a település szerkezete. A kiinduló adatok, a megcélzott eredmények és hatások megfelelnek a IV tengelyben meghatározott tágabb értelmezésben foglaltaknak.

A 2007-2013 programozási időszakban a stratégia rendkívül fontos célja a városi és vidéki térségek közötti különbségek mérséklése, a vidéki népesség életminőségének javítása. A fejlesztések segítsék a fiatalokat a jobb és fenntartható életkörülmények megteremtésében. A vidéki gazdaság diverzifikálása segíti a vidéki térségekben az életminőség javítását. A vidéki nem mezőgazdasági tevékenységek bővítése, a humán erőforrás fejlesztése, a kisvállalkozások infrastruktúrájának javítása segítheti a diverzifikációt, a foglalkoztatást. Amennyiben ezek egymásra épülnek, tovább javul az élet minőség és a települések népesség megtartó ereje. Elsőbbséget élvezhetnek azok a projektek, amelyekben a létesítmények energiaellátását, helyi nyersanyagokat, megújuló energiaforrásokat hasznosító erőművek biztosítják. A kötelező önkormányzati feladatok közé tartozó infrastrukturális fejlesztéseket a Regionális Operatív Programok támogatják.

3.2. Helyzetelemzés

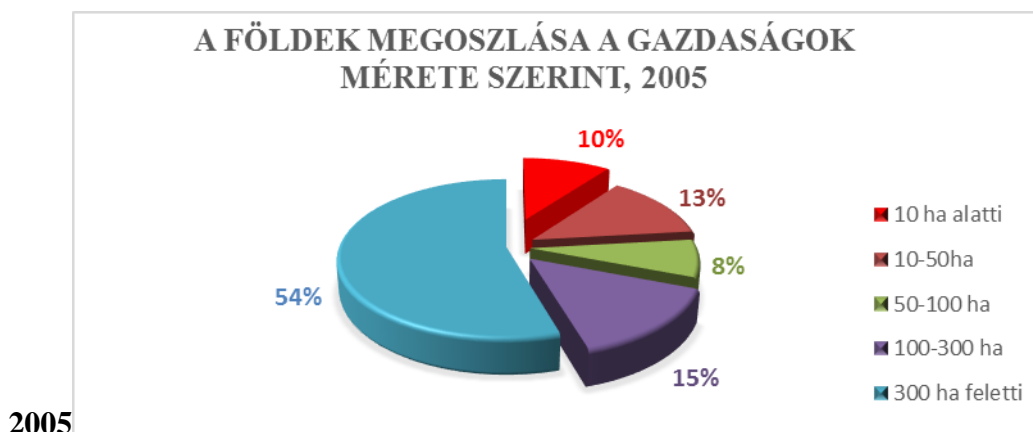
Demográfiai helyzet

A vidéki népesség növekedése- csökkenése régióként eltérő. A népesség korösszetétele az elöregedést jelzi. Egyre intenzívebb a vidéki térségekből történő elvándorlás. A megélhetési lehetőségek, a munkavállalás és a jobb megélhetés reményében távoznak. A Nyugat- Dunántúli régió belüli nagy különbségeket mutatja, hogy míg Győr és Szombathely térségében nő a népesség, az általam vizsgált nagykanizsai kistérségben az ország régióinak többségére jellemző elvándorlás van.

A gazdasági hajtóerők

A GDP növekedése ágazati szinten tükrözi a mezőgazdaság fokozatos kiszorulásával jellemezhető gazdasági átszerveződést. Ez is a főként mezőgazdaságon alapuló vidéki térségek hátrányához vezetett. A mezőgazdaságban a legkevesebb a társas vállalkozások száma. A mezőgazdaságnak a vidéki lakosság megélhetésében döntő szerepe van sőt, sok településen a megélhetés szinte egyetlen lehetőségének tekinthető. A vállalkozások sűrűsége a vidéki térségekben elmarad az országos átlagtól. Nagyon szűk a foglalkoztatási lehetőség. A vállalkozás indítási kedv alacsony, gyenge a tőke vonzásuk. A szolgáltatói ágazat fejlődése nem tartott lépést a mezőgazdaság szerepének csökkenésével. Ebből következnek a foglalkoztatási és jövedelem szerzési problémák. Az 500-1000 lakosnál kisebb népességű falvakban a szociális vagy családi támogatásra szoruló inaktív lakosok aránya gyakran magasabb, mint a helyi lakosság 70%-a. A nem mezőgazdasági tevékenységek terjedése a vidéki térségekben viszonylag lassú.

3. sz. ábra: A földek megoszlása a gazdaságok mérete szerint

Forrás: Saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p 16 alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

A vidéki gazdaság és életminőség

Az ország régiói és települései között a fejlettségbeli különbség a rendszerváltást követő másfél évtizedben a regionális és vidékfejlesztési politikák törekvései ellenére növekedett. A vidéki térségeket a 97/2005.(XII.25) OGY (Országgyűlési) határozat hagyta jóvá.

Kistérségek, települések, megoszlása a kistérségi besorolás szerint

1. sz. táblázat

		Dominánsan vidéki kistérségek	Vidéki kistérségek városias központtal	Városi kistérségek
Kistérségek	db	100	30	38
Települések	db	1888	650 (620)	607
Terület	km²	50802	25158 (19437)	17069
	%	54,7	27 (20,9)	18,3
Népesség (2004)	ezer lakos	2889	2040 (972)*	5167
	%	28,6	20,2 (9,6)*	51,1

Forrás: Saját készítés http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 53 alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.07.)

Magyarország területének közel 83%-a tekinthető vidéki térségnek a III tengely alapján. Ez a népesség 39%-át fedi le. A kistérségeken belül is az egyes települések között jelentős fejlettségbeli különbségek vannak. A vidékfejlesztési támogatásra való jogosultság ennek megfelelően települési szinten dől el. A vidéki térségekre jellemző, a gazdag természeti és táji adottság, az egészséges lakó környezet, a gazdag kulturális és épített örökség. A gazdasági szerkezet váltást leginkább a falusi turizmus növekvő népszerűsége mutatja. A mezőgazdaság foglalkoztatási szerepe fokozatosan csökken. A szolgáltató szektor részesedése alacsony. Rendkívül fontos az agrárgazdaság jövedelmezőségének javításán túl, a kiegészítő jövedelmek és megélhetést nyújtó vállalkozás fejlesztés.

Az épített és természetes környezet

Az épített és természetes környezet számos vidéki településen újjá élesztendő. Több olyan használaton kívüli épület van, amelynek új funkciót lehet és kell adni. Természetes, hogy össze kell egyeztetni a helyi közösségek azon igényével, amely közösségi események megtartására irányul. A természeti és kulturális örökség állapota sok helyen rossz és egyre romlik. Az ilyen értékek felújítása, védelme gyakran azért nem lehetséges, mert a tulajdonos személye tisztázatlan vagy hiányzik az anyagi háttér. Az épített és természeti környezet fejlesztése fontos a vidéki térségek életminőségének javításához a vidéki turizmus fejlesztéséhez. Azért fontos a LEADER program folytatása és bővítése, mivel kiváló eszköz a helyi közösségek megerősítésére a helyi partneri kapcsolatok létrehozására és az egymást támogató innovatív projektek készítésére. A LEADER+ program igazolja, hogy a helyi közösségek egyre aktívabbak.

A LEADER program Magyarországon²¹

A kezdeményezés Magyarországon 2002 és 2004 között, a *Kísérleti LEADER Program* formájában valósult meg, melynek célja a LEADER-szemlélet bevezetésének előkészítése, valamint a tapasztalatszerzés támogatása volt helyi, regionális és nemzeti szinten. A résztvevők egy közös felkészítő képzésen vettek részt, majd összeállították és megvalósították helyi vidékfejlesztési terveiket. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 2004-ben határozott a vidéki közösségek számára jelentősebb önállóságot biztosító LEADER+ Program elindításáról az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív

²¹ <http://www.umvp.eu/leader/a-leader-tortenete> (Letöltés dátuma: 2014.10.08.)

Program keretein belül. Felhívására a vidéki területeken található 3034 jogosult településből 2332 hozott létre 186 helyi vidékfejlesztési akciócsoportot. Közülük a program keretében 70 vidéki közösség, azaz 960 település részesült összesen 25 millió euró, azaz 6,7 Mrd Ft támogatásban, melynek 25%-át a Magyar Állam, 75%-át pedig az Európai Unió finanszírozta. Legtöbbjük központi eleme a turizmusfejlesztés, a térségi együttműködések fejlesztése, a kulturális örökség védelme és a hagyományörzés, a természeti értékek megóvása, a munkahelyteremtés, valamint a helyi gazdaság élénkítése, elsősorban helyi termékek előállítása és piacra juttatása révén.

„A LEADER+ fő tanulsága, hogy az érintett területet bővíteni kell, és a programok struktúráját is javítani kell. Egyrészt nyilvánvalóan van igény továbbképzésekre és kapacitásbővítésre az érintettek részéről, másfelől azonban a Helyi Akció Csoportok (továbbiakban HACs) struktúráját és belső eljárásait át kell alakítani a hatékonyság és az átláthatóság érdekében, valamint a hatékony helyi irányítás megerősítése céljából.”²²

3.3. Az UMVP tematikus tengelyei, és főbb célkitűzései, forrásallokáció

A program a helyzetelemzés alapján négy különböző tartalmú tengelyt határoz meg. A tengelyek között az eltérő tartalom ellenére szoros kapcsolat van, egymást kiegészítve szolgálják a vidéki térségek fejlesztését.

Az I. tengely

A mezőgazdaság versenyképességének javítása, hozzájárul a vidéki lakosság életszínvonalának fejlesztéséhez, és a foglalkoztatási szint megőrzéséhez. A fiatalok a jobb életkörülmények megteremtése, ösztönözzék őket a mezőgazdasági tevékenység folytatására. A földhasználat átalakítása a megújítható energiák irányába. A programban megfogalmazott akciók és intézkedések segítik a mezőgazdasági élelmiszer-feldolgozó és erdőgazdálkodási ágazatok versenyképességének növelését a fenntartható fejlődés érdekében.

²² http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 63-64 (Letöltés dátuma: 2014.10.08.)

A II. tengely

Az általános célkitűzése a környezet és tájkép javítása a megfelelő tájgazdálkodás támogatásával. A környezeti feltételek fejlesztése és a természeti értékek védelme különösen fontos.

A III. tengely

Az intézkedései segítik a vidéki gazdaságok diverzifikálását és az életminőség javítását a vidéki térségekben. A gazdaság fejlesztése a korábbiaknál nagyobb súlyt képvisel a III. tengely keretein belül. Célja a vidéki gazdaság bővítése, a nem mezőgazdasági tevékenységek területén. A humán erőforrás fejlesztése, a kisvállalkozások infrastruktúrájának javítása és a fejlesztések összehangolása. A III. tengely intézkedéseinek megvalósítása során a LEADER megközelítést alkalmazzák. A vidéki vállalkozók által létrehozott szövetségek megerősödjenek, úgynevezett vidékfejlesztési klaszterek jöjjenek létre.

A IV. tengely LEADER

A program növekvő jelentőségét, az általa közvetített szemlélet kiterjesztését jelzi, hogy a LEADER+ 7 milliárdos forrását az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) IV. tengelye megtízszerezte. A 2007-13 közötti időszakban már több mint 70 milliárd forintot fordíthatnak az akciócsoportok a helyi fejlesztési elképzelések megvalósítására. 2007 őszén, országsszerte 96 helyi közösség alakult, az összes LEADER részvételre jogosult település részvételével, ami szám szerint 3020 falut és kisvárost jelent. A közösségek 2008 januárjában kezdték meg helyi stratégia-alkotó munkájukat, melynek eredményeképpen a 2008. szeptember 26.-i, hagyományteremtő Magyar Vidék Napján az ÚMVP Irányító Hatóság mind a 96-ot LEADER Helyi Akciócsoporttá avatta.

3.4. Kiválasztott prioritások részletezése

A prioritásokat Magyarországon a közösségi prioritásokat szem előtt tartva határozták meg. *„Prioritást kap a gazdaságok és a termelés szerkezetátalakítása elnevezésű fő intézkedés, azaz az I. tengelyhez tartozó összes forrás legnagyobb százaléka ennek a fő intézkedésnek jut. Ezt indokolja az is, hogy a termelési struktúra*

kiegyensúlyozatlanságait mérsékelni kell. A beruházások támogatása kapja a második legnagyobb finanszírozási hányadot. Az infrastrukturális támogatások elnevezésű fő intézkedés, közepes pénzügyi súllyal rendelkezik, míg a legkisebb pénzügyi támogatást, Az információk és a tudás elterjesztésének elősegítése és az életkor-szerkezetváltás kapja.”²³

Prioritások és célkitűzések az egyes tengelyekben

I. tengely

A Stratégia I. tengelyének prioritásai:

- A gazdaságok és a termelés szerkezet átalakítása.
- A termelési struktúra egyenlenségeinek mérséklése.
- Beruházások támogatása.

II. tengely

A II. tengely általános célkitűzései összhangban vannak az EU A környezet és a tájképi jelleg javítása című iránymutatásával. Az általános célkitűzés a környezet és a tájképi jelleg javítása, a talajgazdálkodás támogatásával.

III tengely

A közösségi iránymutatással összhangban a III-as tengely fő célkitűzése a vidéki térségekben az életminőség javítása és a gazdasági tevékenység ösztönzése. A nemzeti prioritások a következők.

A közösségi iránymutatással összhangban a nemzeti prioritások a következők:²⁴ „

- *a gazdasági fejlődés fokozása és az életminőség növelése a vidéki térségeken, valamint a természeti és a kulturális örökség védelme;*
- *a kistérségi szintű kormányzás elősegítése;*
- *A LEADER csoportok megszilárdítása és támogatása.”*

²³ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 76 (Letöltés dátuma: 2014.10.08.)

²⁴ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p.81 (Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

Fő beavatkozási területek a tengelyen belül: ²⁵ „

- *A diverzifikáció, a mikro-vállalkozások és a turizmus természeti és kulturális örökségre épülő támogatása*
- *Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és falumegújítás*
- *A helyi kapacitásépítés támogatása.*”

A szándékok szerint a III tengelyen belül a pénzügyi erőforrások többségét (körülbelül 60%) a vállalkozásfejlesztésre a vidéki térségekben a gazdasági növekedés és foglalkoztatás elősegítésére fordítják. A vállalkozás fejlesztésén belül a mikro-vállalkozások támogatásának kiemelt szerep jut, ez segíti a vidéki gazdaság diverzifikálását. Az erőforrásokból alapszolgáltatásokhoz való hozzájutásra, a természet és kulturális örökség megőrzésére és a falumegújításra körülbelül 30% jut. A helyi önkormányzatok pénzügyi helyzetét figyelembe véve a beruházások ilyen mértékű támogatása indokolt. A III. és IV tengely teljes költségvetésének körülbelül 10%-a, a helyi kapacitásfejlesztésre a helyi partnerség kialakítására lesz fordítva.

IV. tengely LEADER

A lényege, elemei a vidékfejlesztési hálózatra épülnek. Biztosítja az információk áramlását a vidékfejlesztésben, az érintettek közötti tapasztalat szerzést. Vidéki térségek támogatásához közös projektek megvalósítását. A LEADER alulról építkezik, helyi kezdeményezések alkotják, ezért erre a tengelyre vonatkozóan az UMVP is csak kereteket határoz meg.

Az UMVP tervezett összes kiadása 2250,2 milliárd Ft, melynek tengelyek közötti megoszlását az alábbi táblázat szemlélteti.

²⁵ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p.81 (Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

A tengelyek közötti tervezett forrás eloszlás 2007-2013

2. sz. táblázat

Tengelyek/Szakmai segítségnyújtás	Pénzügyi súly tengelyenként
I. tengely	47%
II. tengely	32%
III.-IV. tengely	17%
Szakmai segítségnyújtás	4%

Forrás: saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 84 alapján

(Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

A továbbiakban a III. IV. tengely keretében megfogalmazott célok és lehetőségek közül emelek ki néhányat, amelyet fontosnak tartok és a legkisebb település számára is lehetőséget jelent a fennmaradáshoz a népesség megtartáshoz.

3.5. A kiválasztott prioritások indoklása

A vidéki gazdaság

A vidéki térségek fontos szükséglete a mikro-vállalkozások fejlesztése a nem mezőgazdasági vállalkozások bővítése, új munkahelyek teremtése, a magas munkanélküliség csökkentése. A vállalkozásokban javuljon a jövedelmezőség. A fejlesztés, a diverzifikáció következménye, hogy a vidéki lakosság gyorsabban jut magasabb színvonalú szolgáltatásokhoz.

A diverzifikáció érintett területei:²⁶ „

- *agroturizmus;*
- *kézműves tevékenység és műszaki szolgáltatások;*
- *szociális szolgáltatások;*
- *szabadidős tevékenységek;*
- *a mellékletben nem szereplő („non-Annex”) termékek feldolgozása;*
- *erdészeti faiskola létrehozása;*
- *megújuló energiaforrások használatához kapcsolódó tevékenységek.”*

²⁶ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p.358 (Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

A foglalkoztatás növelése, gazdasági és vállalkozói aktivitás, illetve jövedelmi viszonyok javítása, a több és versenyképesebb vállalkozással, a jobb jövedelmezőséget eredményező gazdasági szerkezetváltással érhető el. A program lehetőséget teremt a vállalkozóvá válás ösztönzésére, a mikro-vállalkozások helyzetének javítására és a mezőgazdasági termelésből kivezető gazdasági diverzifikációra, a tevékenység bővítésére. A növekvő és fejlődő vállalkozások nem csak a foglalkoztatási lehetőséget gyarapítják, hanem nagyobb jövedelemszerzési lehetőséget is biztosítanak. A gazdaság erősödése segítheti a falumegújítást, az örökség védelmet és erősítheti a helyi közösségeket. A munkanélküliség helyzetén javító hatása lehet a környezeti és turisztikai fejlesztéseknek.

A diverzifikáció támogatása: 46.851.858 euró

Mikro vállalkozás létrehozása

A mikro vállalkozások tevékenységében támogatható:²⁷

- „*technológiai fejlesztés,*
- *szabadalom, engedély vagy gyártási technológia megvásárlása,*
- *marketing tevékenység,*
- *minőségbiztosítási rendszer bevezetése támogatható.*”

Mikro vállalkozások létrehozásának támogatása: 696.216.330 euró

Falu megújítás, örökségvédelem:

A falvakban az életminőség a falumegújítással, az örökségvédelemmel és a helyi közösségek fejlesztésével is lehetséges. Fontos a közösségi terek és a közösségi rendezvényeknek helyet adó épületek fejlesztése. A környezet, a településkép javítása, a vonzó táj megőrzése, mind- mind segíti a munkalehetőségek javulását. A közösségi terek kialakítása, fejlesztése, az épített környezet minőségének javítása, a helyi önszerveződések, a gazdaság és a helyi lakosság számára nyújtott alapszolgáltatásoknak is jó alapul szolgál. Az erőforrások kihasználásának feltétele a településkép, a falu környezetét és megjelenését javító kisléptékű fejlesztések: parkok, pihenőterületek, sétányok és egyéb közterületek. A falukép alakításához hozzá tartozik a település megjelenésében jelentős szereppel bíró épületek külső felújítása. A helyi mezőgazdasági

²⁷ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 366 (Letöltés dátuma: 2014.10.10.)

termékek jobb eladhatósága érdekében, a meglévő piacterek megfeleltetése az érvényes jogszabályoknak és új piacterek létrehozása. Annak érdekében, hogy a vidékről vonzóbb kép alakuljon ki, nem csak piac, hanem játszótér is szükséges. Ezek a fejlesztések is hozzájárulnak az életszínvonal javításához, a falu vonzerejének növeléséhez.

Falumegújítás támogatása: 86.458.236 euró

Idegenforgalmi, turisztikai fejlesztések, új termékek:

A program ösztönzi a turisztikai szolgáltatások, turisztikai termékek létrehozását. A vidéki turizmusban nagy lehetőség van a vidéki életforma és kultúra bemutatásában. Az általam vizsgált nagykanizsai kistérségben már tapasztalható, hogy a jó szálláshely és jó program, vonzó a hazai és külföldi turisták számára. A természeti és kulturális örökség, a hagyományok, az épített örökség megőrzése valamint a népi hagyományok a tárgyi emlékek mind- mind ennek a programnak a sikerességét szolgálja. Az idegenforgalom számottevő multiplikátor hatást fejt ki, növeli a fogyasztók számát az adott régióban, elősegítheti a helyi gazdaságok és kistermelők által előállított termékek közvetlen forgalmazását, és élénkíti a helyi piacok forgalmát. Az emberek számára a szabadidő hasznos eltöltése szempontjából felértékelődik a természeti környezet és a vidéki táj. Magas színvonalú turisztikai szolgáltatások megteremtésére a térségre jellemző turisztikai termékekre, amelyek reprezentálják a vidéki életformát és kultúrát. A bemutató tájházak jó lehetőséget adnak a népi hagyományok, a tárgyi emlékek és építészeti értékek őrzésére és bemutatására. Az életminőség javításának a gazdaság diverzifikációjának egyik lehetősége, a falusi és agroturizmus infrastruktúrájának és szolgáltatásainak, a természeti környezet elemeire épülő aktív turizmus fejlesztése. A fejlesztési lehetőség magába foglalja a falusi turizmushoz kötődő nem kereskedelmi célú minőségi magánszálláshelyek a kapcsolódó szolgáltatások kialakítását, bővítését, a működő szálláshelyek korszerűsítését. Új termékek lehetnek: az agroturisztikai szolgáltatások, lovas szolgáltatások, erdei turizmus, horgászturizmus, borturizmus.

Turisztikai tevékenység támogatása: 76.494.007 euró

A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások:

A kis településeken a közösségi feladatok és az alapvető szolgáltatások biztosítására támogatja az UMVP a többfunkciós szolgáltató központ létrehozását. A fizikailag

különálló épület a közösségi és üzleti szolgáltatások céljára alkalmas. További feltétel, hogy a közösségi programok szervezéséért legalább egy felelős helyi lakost foglalkoztassanak. A programban támogatják a belső felújítást, átalakítást az infrastruktúra kialakítását a szükséges eszközbeszerzéseket is beleértve. A nyújtható szolgáltatások köre: adminisztratív, kereskedelmi, kulturális, kommunikációs és szabadidős.

Alapszolgáltatások bővítésének támogatása: 122.405.759 euró

Kulturális örökség:

„A kulturális örökség felújításával, fenntartásával és fejlesztésével kapcsolatos tanulmányok, tervek készítése. A helyi védelem alatt álló épületek külső-belső helyreállítása és felújítása; az épületek és a kulturális értékek bemutatása; az előbbiekhöz szorosan kapcsolódó zöld területek fejlesztése és helyreállítása; a helyi népművészet, a néprajzi és kulturális értékek bemutatása. A településen belüli, védelem alatt álló egységek, épületek és a kapcsolódó környezeti elemek rehabilitációja; az azokhoz szorosan kapcsolódó zöld területek fejlesztése és helyreállítása, természeti örökség megőrzése és fejlesztése: A természeti és történelmi táj, illetve az azt alkotó tájlemek javítását és fejlesztését célzó támogatások és fejlesztések.”²⁸

Örökségvédelem támogatása: 48.420.429 euró

Képzés tájékoztatás és információ:

A potenciális pályázók, pályázatot készítő, a kivitelező és a tervező számára elengedhetetlen a megfelelő információ, a képzés. Szükség van képzett személyek segítségével az információáramlás, a hálózatépítés kistérségi szintű erősítésére. Az intézkedés keretei között a III. tengely egyes intézkedéseinek kiválasztott és potenciális kedvezményezettjei olyan gazdasági szereplők, akiknek a célja vállalkozásuk fejlesztése, iskolarendszeren kívüli szakmai képzésen, tanfolyamokon, tájékoztató jellegű programokon vehetnek részt. A képzés gyakorlati bemutatókat is tartalmazhat. Támogatható az önkormányzatok, nonprofit szervezetek és természetes személyek számára nyújtott ügyfélszolgálati tájékoztatási tevékenységek.

Képzés, tájékoztatás támogatása: 28.625.297 euró

²⁸ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p392 (Letöltés dátuma: 2014.10.10.)

LEADER tengely működése

A LEADER keretében mindhárom tematikus tengely céljai támogathatóak. Az Irányító Hatóság a stratégiai irányválasztás alapján kiválaszt a nyilvántartásba vett közösségek közül 140-150 olyat, amelyek esetében nincs átfedés. Az előzetesen kiválasztott közösségeket potenciális LEADER akciócsoportoknak nevezzük. A kiválasztott potenciális LEADER akciócsoportok non-profit jogi személyiséget alapítanak. A helyi vidékfejlesztési irodák segítségével a kiválasztott LEADER csoportok LEADER-stratégiát dolgoznak ki az általuk lefedett területre. A tervezési szakasz elején az Irányító Hatóság Helyi Akciócsoportonként tájékoztatja a potenciális LEADER Akciócsoportokat a pénzügyi keretekről. A pénzügyi keretet a Helyi Akciócsoportokhoz tartozó települések, illetve a lakosok és a hátrányos helyzetű települések száma, alapján kell kiszámítani. A LEADER csoportok (kb. 4 hónap alatt) kidolgozták a potenciális LEADER-stratégiáikat, az Irányító Hatóság a stratégia minősége alapján a potenciális LEADER csoportok közül országos szinten kiválaszt legfeljebb 70 darabot.

Általában a III. IV tengely programjaiban lehetőséget kapnak pályázatok benyújtására:

- természetes személyek,
- Magyarországon székhellyel, telephellyel vagy fiókirodával rendelkező, bejegyzett mikro- kis- és középvállalkozások,
- helyi önkormányzatok,
- helyi önkormányzatok társulásai,
- Non-profit szervezetek, valamint
- Egyházak
- a fentiek társulásai.

3.6. A program végrehajtásának folyamata

A vidékfejlesztési támogatásokat, a pályázható feladat a régió, a kistérség a település népsűrűsége függvényében differenciáltan lehet elnyerni. A pályázatban szereplő keretösszeg igényelhető a pályázat készítésre, előkészületekre, kivitelezésre, eszköz beszerzésre az egyes témák keretében az összköltséghez viszonyított mértékben. Külön kerül meghatározásra a pályázható összeg maximuma és a megvalósítás lehetséges

időtartama. Minden akciónál meghatározza a program a támogatásból kizárt területeket, vagy témákat. A Programban eredetileg meghatározott támogatások mértéke menetközben a pályázók számára kedvezőbben változott a támogatás mértéke 60% és 100% közé esett, természetesen a pályázó státuszának függvényében. A vidékfejlesztési program egyes intézkedéseire kapcsolódó források igénybevételét miniszteri rendeletekben szabályozták. Az általános szabályozást a 23/2007 FVM rendelet tartalmazza, amely az egyes intézkedések nyújtotta források felhasználásának keretrendszerét jelenti. Az egyes intézkedésekhez tartozó rendeleti szabályozások a következő fejezeteket tartalmazzák: 1. Értelmező rendelkezések, 2. A támogatás tárgya és a támogatás felhasználása során elszámolható kiadások, 3. A támogatás forrása, mértéke, 4. A támogatás igénybevételének feltételei, 5. A támogatási kérelem benyújtása, 6. A támogatási kérelem elbírálása, 7. A kifizetési kérelem benyújtása, 8. A támogatás nem jogszerű felhasználása esetén alkalmazandó jogkövetkezmények, 9. Záró rendelkezések, Mellékletek. A rendelet mellékletei meghatározzák azon településeket, ahol támogathatóak a megvalósuló fejlesztések. Ezek az úgynevezett jogosult települések, amelyek két csoportra oszthatóak, mert a hátrányos helyzetű besorolással rendelkező településeken fejlesztő pályázók magasabb támogatási intenzitást érhetnek el. Rendkívül kedvezőnek tartom, hogy a rendelet tételesen tartalmazza a benyújtott dokumentumok pontozásának rendszerét, amely alapján a pályázók gyakorlatilag előzetesen meg tudják állapítani az általuk elérhető pontok értékét, és előzetesen döntést hozhatnak ennek ismeretében arról, vállalják-e a pályázattal kapcsolatos költség és energia ráfordítást. Az jól megállapítható, hogy a maximálisan elérhető pontszámból elérik-e minimálisan a 75 %-ot, mert így már rendkívül jó eséllyel támogatáshoz juthatnak.

A pontozás rendszerét nem mutatom be, mert az túl terjedelmes lenne, a melléklet lehetőségét is meghaladja. A pontozási rendszer alapján, az elérhető pontokat, értékelési szempontokat **két csoportba sorolhatjuk:**

- objektív, a pályázó által nem befolyásolható,
- a pályázó által befolyásolható, a pályázat során tett vállalások eredményeként születnek

Példák az első csoportba tartozó kritériumokra: település lakosság száma, hátrányos helyzetű-e a település.

Példák a második csoportba tartozó kritériumokra: foglalkoztatni tervezett létszám, tervezett árbevétel, tervezett eredmény, megújuló energia rendszerek beépítése stb.

A pontokat az értékelés során a pályázó a tervezett programjára, az objektív adatai, illetve a nyilatkozatai alapján kapja.

Jogkövetkezményeket tartalmaz a következő törvényhely.

„**13. §** (1) Ha az ügyfél a támogatási kérelemben vállalt átlagos foglalkoztatott létszámnál kevesebb főt foglalkoztat az üzemeltetési kötelezettség harmadik évétől kezdődően, akkor – hiányzó foglalkoztatottanként egyszer – a jóváhagyott támogatási összeg 2%-ának megfelelő összeget, de legalább 300 000 forintot köteles visszafizetni.

(2) A pontozási szempontok tekintetében vállalt kötelezettség nem teljesítése esetén, amennyiben a nem teljesítés pontszámvesztést eredményezne, az ügyfél szempontonként a kifizetési kérelmek alapján jóváhagyott támogatási összeg 2%-ának megfelelő összeget köteles visszafizetni.

(3) Az e rendelet alapján nyújtott támogatások tekintetében a Vhr. 33. § (4) bekezdésében foglaltak nem alkalmazhatóak.”

Vegyünk egy példát: a pályázó 20 millió Ft támogatást céloz meg a pályázat keretei között. Vállal 2 fő többletfoglalkoztatást, magas eredményszintet vállal. A vállalásai eredményeként pontszámában megelőz más pályázókat, akik reálisabban tervezték a projektjüket. A magasabb vállalást tett pályázó nyer, míg a másik nem éri el szükséges pontszámot ezért nem kap támogatást. A nyertes pályázó vállalásai nem teljesülnek, de a megítélt támogatást igénybe veszi, és az előbb idézett jogkövetkezmények alapján 6 %-kal csökkentik a támogatás összegét. Vissza kell fizetnie 1 200 ezer Ft-ot, amely nem jelentős összeg az elnyert támogatás összegéhez képest.

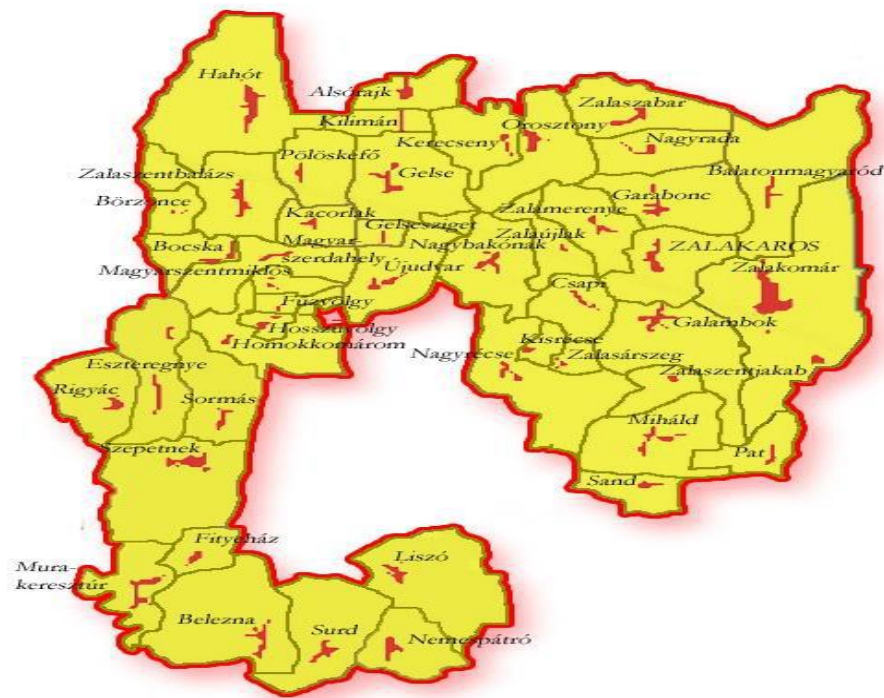
Meggyőződésem, hogy a szankciók szintjét növelni kell, hogy megfelelő módon visszatartsa a pályázókat a nem reális tervezés alkalmazásától. Álláspontom szerint ez a szint a jelenlegi 2 %-kal szemben, szempontonként minimálisan 10 % lenne.

4. A nagykanizsai és a zalakarosi LEADER kistérség vidékfejlesztési stratégiai programja

4.1. A tervezési kistérség bemutatása²⁹

A Nagykanizsai statisztikai kistérségből korábban kivált a Zalakarosi kistérség, ezért az Innovatív Dél – Zala LEADER Helyi Akciócsoport, a két kistérség szövetségéként jött létre és a települések kettő kivételével tagjai a szövetségnek. Az apró települések tudják, hogy a fejlesztési elképzeléseiket egymástól függetlenül nehezen tudják megvalósítani, ezért viszonylag könnyű volt a LEADER közösséget létrehozni. A térség egyik pólusa Nagykanizsa, a másik Zalakaros.

4. sz. ábra. A Nagykanizsai és a Zalakarosi LEADER kistérség

Forrás: Partnerség 2007-2013 konzorcium a Nagykanizsai kistérségi agglomeráció területfejlesztési programjából (Letöltés dátuma: 2014.11.15 p.:3)

²⁹ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/egyeseletuenk/bemutakozas> (Letöltés dátuma: 2014. 11.15.)

A LEADER kistérségnek nem tagja Felsőrajk és Pötréte. Viszont a Letenyei kistérségből Rigyác a LEADER közösség tagja.

„Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület az a szervezet, amely az VM iránymutatásai alapján a térségben működő szervezetek (önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek) segítségével megfogalmazta a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiát.”

Az egyesület 119 tagból áll, mely jól reprezentálja a térséget. 46 tag az önkormányzati, 36 tag a gazdasági szervezeteket, 37 pedig a civil szférát képviseli. A közösség 46 településből áll. A térség település szerkezete aprófalvas. A falvak többségében 500 főnél kevesebb lakos él. Ezek a települések a népesség alapján zsugorodnak. Az akciócsoport területén az átlagos népsűrűség kisebb a megyei átlagnál. Az átlag 78,41 fő/km² értékkel szemben 41.67 fő/km².. A lakosságszám kb: 30.000 fő. Az itt élők mindig vendégszerető emberek voltak, életvitelüket, életmódjukat alapvetően meghatározza a nyitottság.

„A Helyi Akciócsoport 722 km² területe teljes egészében a Zalai-dombság területén található. A térség területén a Principális-csatorna és a Zala - Somogy - határárok völgye fekszik, meghatározva a települések vízrajzát. A Balaton-felvidéki Nemzeti Parkhoz tartozik a térség területére is eső Kis-Balaton, valamint a Mura-menti Tájvédelmi Körzet, ill. a Zalakomári Madárrezervátum.”

A térség az É-D és a K-NY irányú közlekedés csomópontja. Miközben főközlekedési utak szelik át a kistérséget, nagyon nagy a zsáktelepülések száma. A főútvonalaktól távolabb lévő kistelepülések infrastrukturális helyzete meglehetősen elmaradott. A Zalakarosi térségben virágzó az idegenforgalom a többi településen szálláshelyek és programok hiányában alul kínálat van. A Mura és a Kis – Balaton melletti falvak életét alapvetően a víz határozza meg. A kistérség gazdasági életére az itt élők életvitelére nagy hatással van az osztrák, a szlovén, a horvát határ és a Kis-Balaton közelsége. A térséget átszelő M7 autópálya része a helsinki V-ös számú folyosónak. Az akció csoport területén jellemző a magas erdősültség.

A térségben hagyományt teremtő céllal már korábban is megrendezésre kerültek gasztronómiai fesztiválok. (Például: Bor- és Dödölle, Rétes fesztivál) Ezek a programok segítik a térség megismerését a kistérségi identitás kialakulását. A térségben jelentős a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, de a megtermelt termékek helyben történő feldolgozása a bútoripart kivéve alacsony szintű. A térségben több helyen található felszín

alatti termálvíz. Az akció csoporthoz 14 hátrányos helyzetű település tartozik. Itt él a térségben élők 30%-a. Nagyon magas a 60 év felettek aránya és nagyon alacsony az iskolai végzettség. A kistérség munkanélküliségi adatai, a Zala megyei, a régiós és az országos összehasonlításban is rosszabbak az átlagnál.

4.2. A program előkészületeinek ismertetése³⁰

Az akciócsoport megbízást adott a helyi vidékfejlesztési stratégia összeállítására. A feladat a helyzetelemzés, fő fejlesztési prioritások és intézkedések, forrásallokáció és a megoldási javaslatokra terjed ki.

A feladat: a SWOT rendszerű helyzetértékelés hosszú távú jövőkép és középtávú program meghatározása 2007-2013. A program legyen összhangban az operatív programok keretében realizálható projektekkel. Az összeállított tanulmányról mind a 46 településen programalkotó egyeztetés került lebonyolításra a helyi közösség tagjaival. Ezek az információk adták az elemzés és a stratégia alapját. Feltétel volt, hogy a program alkalmazkodjon a Nyugat-Dunántúli Régió terv rendszerébe, amely összhangban van a nemzeti fejlesztési tervvel.

A SWOT elemzés tényezői:

Erősségek: Kedvező földrajzi helyzet, a határok közelsége, közlekedési útvonalak találkozási pontjai. Természeti értékek, tőzeg vagy, földgáz tárolási lehetőségek. Mezőgazdaság növelésre alkalmas kedvező termőhely adottság. Magas erdősültségi fok, kitűnő vadállomány, kiemelkedő szőlő és gyümölcsstermesztés. Kedvező adottságok a gyepgazdálkodáshoz és legeltetéshez. Bővülőben lévő oktatási központ. Az energetikai hálózati rendszer kiépítése kedvező. Meglévő idegen forgalmi adottságok. Vonzó táj, védett értékek műemlékek. Gyógyhatású termálvíz, horgász tavak, kulturális hagyományok, szabadidő programok.

Gyengeségek: Aprófalvas település hálózat. Az olajipari tevékenység csökkenése, késik a termál víz energetikai hasznosítása. Nem elég ismertek a védett természeti és épített

³⁰ Partnerség 2007-2013 konzorcium a Nagykanizsai kistérségi agglomeráció területfejlesztési programja (Letöltés dátuma: 2014.11.15.)

értékei. Kedvezőtlen az ipar szerkezete, foglalkoztatottsági nehézségek, alacsony iskolázottság. Nem kielégítő a mezőgazdaság szerkezete. Alacsony a jövedelmezőség, elavult technika, integráció hiánya, rendezetlen tulajdon viszony. Növekvő parlag területek. Közlekedési infrastruktúra hiányosságai. (mellékút hálózat nem kielégítő állapota, zsák települések, hegyi utak rossz minősége) Hiányos a térség turisztikai arculata, gyenge a marketing tevékenység. Önkormányzati forrás hiány.

Lehetőségek: Gazdaságföldrajzi előnyök kihasználása.(természeti táj) Idegenforgalmi fejlesztések. Örökségvédelmi értékek hasznosítása. Falusi turizmus fejlesztése. Túra útvonalak kijelölése. Bor utak kerékpár utak építése kijelölése. A kistérségi települések kohéziója, az egyenlőtlenségek tudatos kiegyenlítése és ösztönzése. A megújuló energia iparágak kifejlesztése, ipari kereskedelmi és marketing szolgáltatás telepítése. A szolgáltató szektor arányának növelése. Különösen az idegen forgalom és turizmus területén. A határ menti kapcsolatok további bővítése. Oktatási bővítések, a humán erőforrás minőségi fejlesztése és a munkanélküliség csökkentése. A biokultúra bővítése. A szociális ellátásban az esélyegyenlőség bővítése, kiterjesztése. Műszaki infrastruktúra fejlesztése.

Veszélyek: Multinacionális érdekérvényesítés fölénye. A közigazgatási átszervezés tolongása. A külföldi befektetőktől való függés. Az innováció elmaradása. A szociális ellátó hálózat építésének lassulása. A megújuló villamos energiára való átállás lassú üteme

A felsoroltak többsége Nagykanizsa városra is igaz, ezért a megoldásra közösen kell keresni a válaszokat, csak így javítható a kistérségben élők életkörülménye. Lényeges hatással van a kistérségben élők életkörülményeinek alakulására. A térség szempontjából előnyös az önkormányzatok kezdeményező képessége. A közösségben lefolytatott viták alapján a kistérség jövőképe és programja összhangban van Nagykanizsa város és Zala megye jövőképeivel.

4.3. A program tartalmi ismertetése és elemzése³¹

A kistérség SWOT analízise és célkitűzése alapján az alábbi prioritásokat javasolták.

- a) Gazdaság fejlesztés
 - Logisztikai fejlesztés
 - Megújuló energiaforrások hasznosítása
 - Agrár gazdaság diverzifikációja
 - Kis és közép vállalkozások fejlesztése
- b) Idegenforgalmi potenciál növelése
 - Termál turizmus komplex kínálatának kialakítása
 - Aktív turizmus fejlesztése
 - Bor és gasztronómiai turizmus
 - Falusi turizmus
 - Kulturális és épített környezet védelme
 - Turisztikai menedzsment kialakítása
- c) Humán erőforrás fejlesztés
 - Képzési programok, a munkaerő piaci igényekhez igazodva
 - Szociális és egészségügyi ellátó rendszer, gondozó hálózat kiépítése
 - Helyi civil kezdeményezések támogatása
- d) Térségi kohézió erősítése
 - Térségi információs hálózat kialakítása
 - Térségi közéleti fórum elindítása
 - Kistérségi menedzsment kialakítása

Összefoglalva:

„Az Innovatív Dél-Zala Akció Csoport által készített vidékfejlesztési stratégia átfogó célja a népesség megtartása, a jövedelemszerző képesség fokozása, a szükséges képességek és tapasztalatok biztosításával a helyi innovatív fejlesztések meghonosítása, a helyi közösségek, az önkormányzatok, a vállalkozói szféra és a non-profit szervezetek közötti együttműködések megerősítése és a térségre jellemző identitás és egyedi arculat

³¹ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-videkfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.11.16.)

kialakítása. A stratégia alap gondolata, hogy térségük fejlesztésében nem csak a külső erőforrások, hanem a meglévő adottságok, az önségités, az együttműködés vihet előre.

Célunk:

- A térség innovációs képességének növelése innovációs központ létrehozásával, eljárások kidolgozása és termékek fejlesztése- értékesítése.
- A tájgazdálkodás alapelveire épülő komplex termékfejlesztés, energiagazdálkodás, megújuló energiák felhasználása.
- Helyi adottságon alapuló, magas élményértéket nyújtó turisztikai termékfejlesztés, a vendégek fogadására alkalmas kapacitások és turisztikai kínálat kiépítése.”³²

Legfontosabb gazdaság fejlesztési javaslatok:³³

- Létre kell hozni termékfejlesztő és kutató bázist.
- Vállalkozói hálózatok klaszterek létrehozása.
- Marketing stratégia és védjegy program kidolgozása.
- Falusi szálláshelyek mennyiségi és minőségi bővítése.
- Erdő és fafeldolgozási, melléktermékre, hulladéokra épülő villamos energia, hő, meleg víz termelő kapacitás kiépítése üzemeltetése.
- Induló és működő vállalkozások támogatása a jövedelem termelő képességük növelése érdekében.
- Turisztikai kínálat összefoglalása és egységes program csomag létrehozása.
- A feldolgozó kapacitások növelése. Értékesítési pontok kialakítása.

Legfontosabb szolgáltatás- falu és település fejlesztési javaslat:³⁴

- Közösségi ismeret terjesztés
- Internetes portál létrehozása
- Szabadtéri pihenők, piacok játszóterek kialakítása
- Nem védett épületek külső megújítása kapcsolódó infrastruktúra fejlesztéssel
- Közbiztonság javítása

³² <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-videkfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.11.16)

³³ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-videkfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.11.16)

³⁴ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-videkfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.11.16)

- Biomassza alapanyagok és egyéb megújuló energiák ösztönzése
- Kulturális örökség feltárása, megőrzése és népszerűsítése
- Tehetség gondozó és felzárkóztató program kidolgozása és mentor program indítása.

4.4. A célokhoz rendelt források³⁵

Innovatív Dél-Zala VE- HPME allokáció összefoglaló

3. sz. táblázat

Jogcím neve	HPME-k száma (db)	Allokált forrás (EUR)
Mikro vállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása	2	1.087.000
A turisztikai tevékenységek ösztönzése	2	1.060.000
Falumegújítás és fejlesztés	2	784.000
A kulturális örökség megőrzése	2	529.829
LEADER közösségi fejlesztés	13	368.129
LEADER vállalkozás fejlesztés	8	277.000
LEADER képzés	3	48.000
LEADER rendezvény	4	66.000
LEADER térségen belüli szakmai együttműködések	2	50.000
LEADER térségek közötti és nemzetközi együttműködések	1	15.000
LEADER tervek, tanulmányok	4	49.000

Forrás: Saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-vidékfejlesztési-strategia/hvs-2009> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.16. p 4)

³⁵ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-vidékfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.11.16)

Fejlesztési prioritások és allokált forrás

4. sz. táblázat

Fő fejlesztési prioritás	Intézkedések száma	Allokált forrás (EUR)
A „Míves térség” kialakítása mikro vállalkozások technológiai és infrastrukturális fejlesztése a helyi termékek helyben keletkező nyersanyagok és előállított alapanyagok felhasználására	3	10.200.000
„Dél- Zala várja vendégeit helyi turizmus fejlesztés	2	8.087.000
„Élhetőbb településeket” a helyi közösség fejlesztése az életminőség és a lakosság számára nyújtott szolgáltatások fejlesztése.	5	4.854.721
„Unokáink Öröksége” a helyi épített kulturális természeti örökség megőrzése fejlesztése a térség népjóléti és turisztikai alkalmasságának fokozása	4	887.829
„Zöld Házak” a fajlagos energia igénybevétel csökkentése és az energia felhasználás helyi előállítású és megújuló energia termékekkel	2	795.000
A térség jövőjének alkotóműhelyei az innovációs képesség növelése	3	437.408

Forrás: Saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-vidекfejlesztési-strategia/hvs-2009> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.16. p.70)

A program fejlesztésre javasolt területei mindenképpen jól kiválasztott intézkedések, de meg kell jegyezni, hogy egy 46 településből álló, két kistérséget átfogó fejlesztési egység számára biztosított 1 milliárd Ft körüli összeg, amely a III és a IV. tengely által meghatározott prioritások mentén kerül felhasználásra nagyon kevés. Kevés ez akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy ez körülbelül a közvetlen minisztériumi kiírások eredményeként (IKSZT, buszok beszerzése, stb) megduplázódik. Az 1 településre jutó fejlesztés forrás 40 millió Ft körül alakult. Ezt önkormányzatok, civilek, vállalkozások használhatták fel 7 év alatt. Más fejlesztési forrás gyakorlatilag a többség számára nem áll rendelkezésre. Ezzel az összeggel a remélt, és meghatározott célokat, a vidék felzárkóztatását elérni nem lehet. A források összegét a városi térségek kárára lényegesen meg kell emelni, amely a kérdőíves kutatásomból is egyértelműen megállapítható.

5. A nagykanizsai és a zalakarosi kistérségben megvalósult projektek összefoglalója

A térségben a 2008-ban megalakult egyesület nagy erőfeszítéseket tett, hogy tájékoztassa a civil szervezeteket, egyházakat, egyéni és társas vállalkozásokat, önkormányzatokat a pályázati lehetőségekről. A térséghez tartozó településeken nagyon sok projekt valósult meg 2007 és 2013 között. Az adatgyűjtésem és vizsgálataim során két területet választottam ki, amely véleményem szerint meghatározó a térség fejlődése és jövője szempontjából. A két terület: A Nemzeti Vidékfejlesztési Program III. tengelye és a LEADER program.

A nyertes pályázatok témakörönként összegzett adatai a III. tengelyben (adatok ezer Ft-ban)

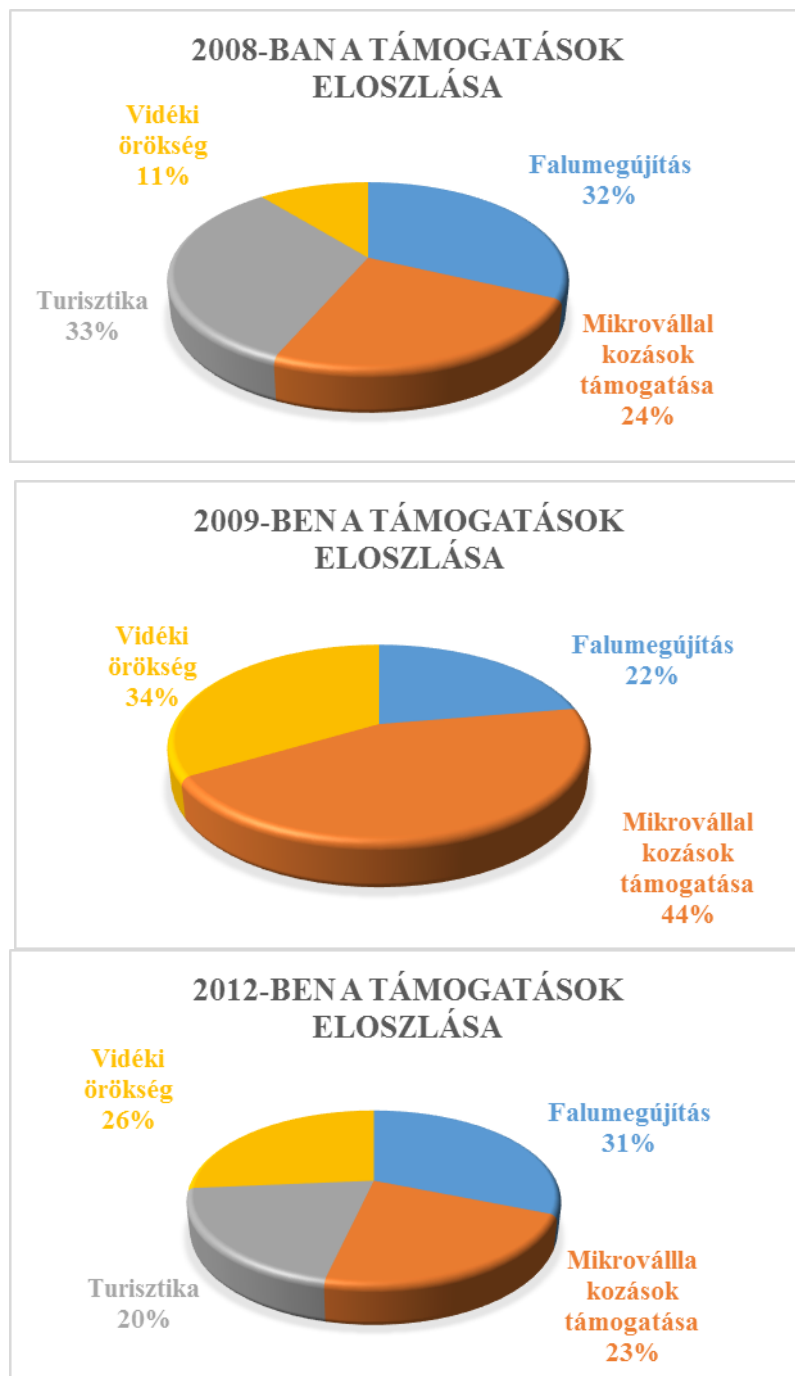
5. sz. táblázat

Téma:	Évek				Összesen
	2008	2009	2012	2013	
Falumegújítás	100897	61053	204630	-	366580
Mikro vállalkozások támogatása	77247	120758	131497	-	329502
Turisztika	102990	-	173347	76212	352549
Vidéki örökség	34160	91763	147125	-	273048
Összesen	315294	273574	656599	76212	1321679

Forrás: Saját szerkesztés, <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/3-tengely-kedvezmenyezettjei> alapján

A táblázatban szereplő adathalmazt az Innovatív Dél-Zala kistérségi társulás honlapján található összes projekt alapján dolgoztam fel. Az egyes témák közötti forrás felhasználási arányt grafikonokon mutatom be.

5. sz. ábra: A III. tengely támogatásainak eloszlása évenként

Forrás: saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/3-tengely-kedvezmenyezettjei> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.04)

6. sz. ábra: A 2007-2013 tervezési időszak támogatásainak összesített bemutatása

Forrás: saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/3-tengely-kedvezmenyezettjei> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.04)

A tervezési időszak összesített adatait vizsgálva első helyen a falumegújítás szerepel. Az évenkénti vizsgálataimban megállapítottam, hogy viszonylag egyenletesen évente a rendelkezésre álló források egyharmadát fordították erre a célra. A második helyen a turisztikai fejlesztések állnak még akkor is, ha volt olyan év, amelyben 0 Ft felhasználás történt. Ez a terület különösen fontos ebben a térségben, mert kitörési lehetőség a foglalkoztatás növelésére. A táj a környezet és a termásvíz kincs kiváló lehetőséget teremt a turizmus és rekreáció minden formájára. A mikro-vállalkozások támogatása a harmadik helyen van. Ebből látható, hogy a vállalkozói kör elég nehezen mozdult és kisszámú azon vállalkozók száma, akik részt vettek a pályázatokon. A legszerényebb részesedés a vidéki örökség védelme.

A LEADER pályázatokon közel 1mrd Ft-ot használt fel a Közösség. A 46 településből 9-en vannak, akik nem pályáztak. A települések nagy része több pályázati lehetőséggel élt. A következő grafikonok bemutatják, a kiemelt években az elnyert pályázatok sokszínűségét és a felhasznált összegek arányát.

7. sz. ábra: LEADER forrás eloszlás 2009-ben

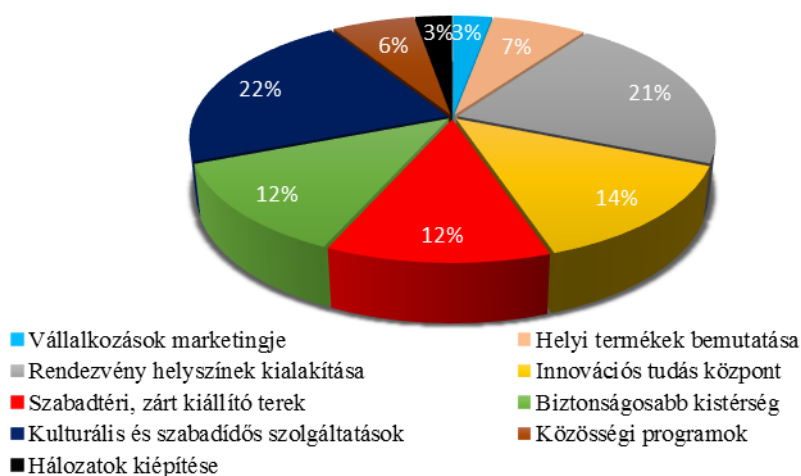
LEADER forrás elosztás 2009

Forrás: Saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/leader-kiiras-kedvezmenyezettjei> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.05.)

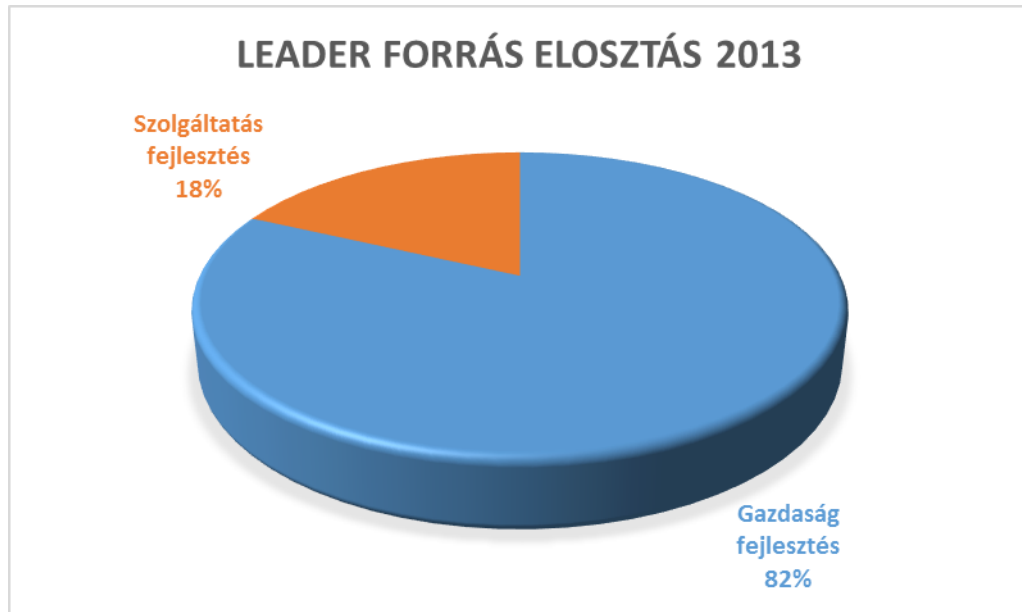
8. sz. ábra: LEADER forrás elosztás 2011

Leader forrás elosztás 2011

Forrás: Saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/leader-kiiras-kedvezmenyezettjei> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.05.)

9. sz. ábra: LEADER forrás elosztás 2013

Forrás: Saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/leader-kiiras-kedvezmenyezettjei> alapján (Letöltés dátuma: 2014.11.05.)

Megállapítások:

- A LEADER szerű működés, a helyi közösség példája alapján, a mindennapi tevékenység részévé vált, amely mindenképpen növelte a társadalmi felelősségvállalást a vizsgált területen.
- A program lehetőséget biztosított olyan kutatások elvégzésére is, a Pannon Egyetem munkatársainak a bevonásával, amelynek eredményeként a valós igényekhez még jobban illeszkedő intézkedési területek kerültek meghatározásra.
- Sajnos ez az akciócsoport sem tudta túllépni saját árnyékát, mert a kevés forrásból adódó korlátozott lehetőségek nem hoztak a helyi gazdaságban lényeges változásokat.
- A működés legfontosabb értéke, hogy magvalósult az a közös gondolkodás az akciócsoporton belül, vagy akár egyes településeken belül is, amely mozgató rugójává válhat a térség jövőbeni fejlődésének.

6. A program érintettjei körében végzett primer kutatás

A kutatás kiterjed az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program tervezésével, előkészítésével, szabályozásával, végrehajtásával, forrásfelhasználásával kapcsolatba

6.1. A kutatás módszertanának bemutatása

Összeállítottam egy kérdés sort mely 30 kérdésből áll, ebből megismerhető a megkérdezettek véleménye a vidékfejlesztés folyamatáról. A kérdőív a 10. sz. mellékletben található. Az interneten szerkesztettem³⁶ és tettem elérhetővé. Egy pályázatírással foglalkozó irodát kértem fel, hogy küldje el a vele kapcsolatban álló személyeknek. A kiküldött adatlapokat 50-en töltötték ki. Az egyes kérdésekre adott válaszokat összesítettem és értékeltem. Az eredményt szöveges indoklással és grafikonokkal mutatom be.

6.2. A kutatási kérdőív jellemzői

A kérdéseimet a következő csoportokba szedtem:

- a válaszadó személyére vonatkozó adatok, amely kiterjed a nemre, életkorra, a végzettségre, munkahelyi státuszra
- az elmúlt időszakban részt vettek-e pályázatokon, milyen tapasztalatokat szereztek, milyen eredményt értek el
- milyen tapasztalatokat szereztek a pályázat benyújtásától a projekt lezárásáig
- milyen tapasztalataik vannak a forráselosztás területén
- milyen javaslataik vannak a következő 2014 – 2020 tervezési időszakra

6.3. A kutatás eredményei

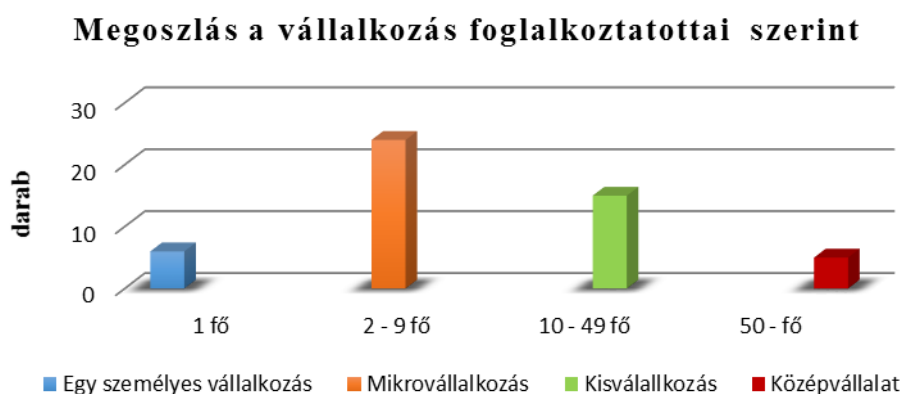
A megkérdezettek többsége visszaküldte a kérdőívet. A tapasztalat, hogy általában a megkérdezettek alig több mint harmada válaszol a kérdőívekre. Az aktivitást annak

³⁶ <http://online-kerdoiv.com>

tulajdonítom, hogy a 2007- 2013 tervezési időszakban sok tapasztalatot szereztek és készülnek a 2014- 2020 közötti időszakra. Az első csoportban a kérdések a személyes adatokra vonatkoztak. (1; 2; 3; 5; kérdés) A válaszadók többsége férfi. Az életkor szerint abszolút többségben vannak a 40 éven felüliek, ez a megkérdezettek 60%-a. A pályázók között jelen vannak a 30 év alatti fiatalok, részarányuk 14%. A válaszadók többsége felsőfokú végzettségű. A meghatározó többség cégvezető illetve polgármester.

A 4. kérdésben a vállalkozások alkalmazottainak a számára kérdeztem. A kérdést fontosnak tartom, mert a kistérség gazdasági potenciálja szempontjából meghatározó a foglalkoztatottság. A vállalkozások ismérvei közül most csak a létszámot vettem figyelembe. A kistérségben megkérdezettek közel 80%-a, olyan helyen dolgozik ahol legfeljebb 50 alkalmazott van. A megkérdezettek körében az egy alkalmazottat és az 50 főnél több alkalmazottat foglalkoztatók részvétele azonos. A következő grafikonból jól látható, hogy amennyiben az egy személyes vállalkozásokat is figyelembe vesszük akkor a válaszadók 60%-a mikro-vállalkozás. A megkérdezettek 30%-a kisvállalkozásnál dolgozik. A középvállalkozások aránya mindössze 10%. A kistérségben Nagykanizsa várost kiemelve az arányok tükrözik a kistérségben működő vállalkozások összetételét. A kistéleplési önkormányzatokat a mikro-vállalkozások között szerepeltettem.

10. sz. ábra: Megoszlás a vállalkozás foglalkoztatottai szerint

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A pályázati aktivitásról szól a 6;7;8. kérdés. A megkérdezettek 90 %-a részt vett valamilyen fejlesztési pályázaton. Forrást nyer 84%. Mindössze 10% aki nem is próbálkozott pályázat benyújtásával. Nagy valószínűséggel a pályázati rendszer, a célul

kitűzött témák. megfeleltek a gazdasági szereplők elvárásainak, ezt igazolja, hogy a megkérdezettek többsége az elmúlt időszakban több alkalommal is pályázott és nyert. A pályázati gyakoriságot szemlélteti a következő ábra.

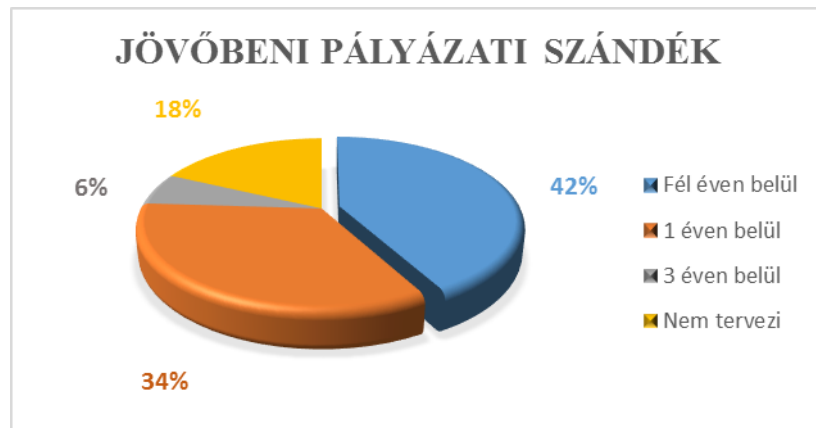
11. sz. ábra: A sikeres pályázati részvétel gyakorisága

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 9. kérdésben a jövőbeni szándékra a várható pályázati aktivitásra kérdeztem. A tapasztalatok alapján nagy várakozás előzi meg a 2014 – 2020 közötti tervezési időszakot. A megkérdezettek majdnem fele, fél éven belül tervezi a pályázati részvételt. A megkérdezettek 18%-a még nem tervezi a pályázati lehetőség kihasználását. Lényegesnek tartom, hogy a korábban nem nyert kategóriába került vállalkozások többségét nem törte le az elutasítás, újra tervezik a pályázati részvételt, élni akarnak a lehetőséggel. További kérdésfeltevést indokolna, hogy azok, akik a jövőben nem tervezik a pályázati részvételt, különösen azok, akik korábban már nyertek, miért maradnak távol ettől a lehetőségtől? Véleményem szerint többen kívánnak, hogy megismerhessék a konkrét kiírásokat. A várható pályázati aktivitást szemlélteti a következő ábra.

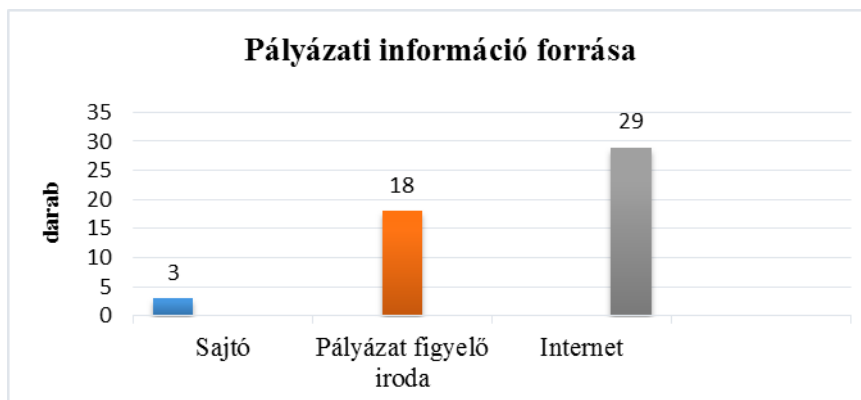
12. sz. ábra: Jövőbeni pályázati szándék

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A pályázatok kapcsán szerzett tapasztalatokra és információkra vonatkozik a 10; 11; 12. kérdés. A pályázaton résztvevők döntő többsége az internetről értesült a lehetőségről. Nagy számban vannak, akik pályázati iroda szolgáltatását veszik igénybe, ezzel ki vannak szolgáltatva az iroda tevékenységének. Ez indokoltá teszi, hogy keresni kell új megoldásokat arra, hogy a pályázati felhívást a lehető legtöbbször megismerhessék és a felhívás a lehetőség is indukáljon fejlesztéseket a kistérségben. A sajtóból mindössze 6 % szerzi az információt.

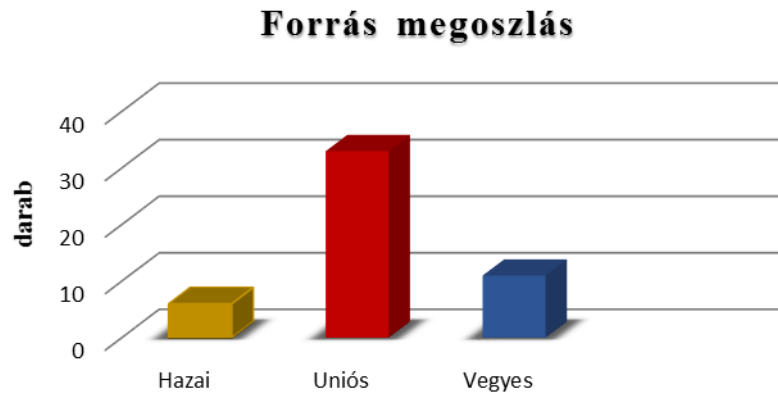
13. sz. ábra: Pályázati információ forrása

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 11. kérdésem a forrás eredetére vonatkozott. A pályázatokra rendelkezésre álló forrás tükrözi a költségvetési szándékot. A megvalósult fejlesztések kétharmada (66%) uniós, további 22% vegyes (uniós és hazai) finanszírozás formájában valósult meg. A sikeres pályázatok alig több mint 10%-át finanszírozták kizárólag hazai forrásból.

14. sz. ábra: Forrás megoszlás

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A pályázatokat majdnem fele - fele arányban készítik az adott pályázó alkalmazottai, vagy pályázati irodák. Számomra ez azt jelenti, hogy egyre többen készülnek fel arra, hogy önmaguk tudjanak pályázatot elkészíteni. Különösen érdekes, hogy az egyéni cégekben dolgozók körében is szép számmal vannak, akik egyedül képesek sikeresen intézni pályázati ügyeiket. A nyertesek között azonos aránnyal szerepel az önértékelő vagy iroda által készített pályázat.

A 13. kérdés háttere nagyon összetett. A Nagykanizsai kistérség Zala megye déli részén helyezkedik el. Zala megye a Nyugat-Dunántúli régióhoz tartozik. A régió az egyik legjobb mutatókkal rendelkező térség, ezért lényegesen kevesebb támogatást kap a vidékfejlesztési forrásokból, mint a szomszédos régiók. A régióon belül ugyanúgy jelen van a lényeges különbség a kistérségek között, mint az ország különböző térségei között. A kevesebb forrásból kevesebb jut az elmaradott kistérségeknek. A válaszadók kivétel nélkül a Nagykanizsai Kistérségből vannak, így nem meglepő, hogy naponta tapasztalják a szomszédos kistérség nagyobb lehetőségeit, amelynek egyetlen oka, hogy a szomszéd kistérség Somogy megyéhez és a Dél-Dunántúli régióhoz tartozik. Igazságtalannak tartják a források régiónkénti elosztását. Megrázó tapasztalat, hogy két azonos helyzetű kistérség között lényeges különbség van az elnyerhető források között, csupán azért mert az egyik olyan régióban van ahol egy megye, önmagában képes jó képet kialakítani a mutatók szintjén. A válaszadók 92%-a tartja igazságtalannak a forráselosztás gyakorlatát.

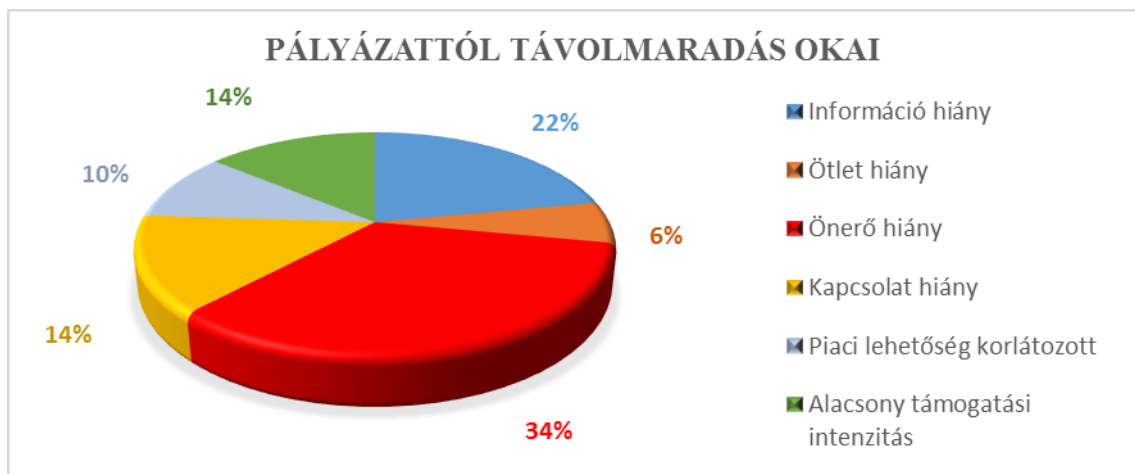
15. sz. ábra: Régióenkénti fejlesztési forrás elosztás

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

Több kérdés vonatkozott a pályázaton szerzett tapasztalatokra. (14;15;16;17;18.) Kísérletet tettem arra, hogy megismerjem a válaszadók véleményét a pályázati aktivitás akadályairól (14. kérdés). A válaszadók a felsorolt elemek közül kettőt jelölhettek meg. Mint akadály az első helyen szerepel és egyben a legnagyobb gond az önerő hiánya. Nem rendelkeznek megfelelő nagyságú likvid forrással, ezért a pályázattal együtt hitelfelvételi lehetőséget is kell keresni. Az önerőt sokszor banki hitelekkel teremtik elő és ez drágítja a fejlesztést és további terhet jelent, mivel a kamatokat nem tudják elszámolni a projekt költségei között. A második helyen a megfelelő információ hiánya szerepel. A harmadik helyen álló válasz az alacsony támogatási arány a forrás hiányos pályázóknál minden intenzitás gyenge, ami nem 100%. Az utolsó két helyen a korlátozott piaci lehetőség és az ötlet hiánya szerepel. Számos olyan mikro-vállalkozás van, ahol hiányzik az innováció. A meglévő termékekre, vagy szolgáltatásra viszont nem bővül a kereslet. Kis számban, de a kapcsolat hiányt jelölték meg a pályázati rendszerből való kimaradás okaként. Konkrétan mutatja a következő grafikon.

16. sz. ábra: Pályázattól távolmaradás okai

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A pályázat lebonyolítását értékelő kérdések között a legmagasabb pontszámot kapta a túl sok információ és a bürokratikus eljárás. A megkérdezettek inkább indokolatlannak gondolták a pályázat benyújtásakor kért információkat és túlzottan bürokratikusnak, nehézkesnek tartották az eljárást a pályázat benyújtástól az elszámolásig. Harmadik helyen említik a korrupciós veszélyt. A negyedik helyen szerepel, de meglehetősen magas súllyal a korrekt eljárás.

17. sz. ábra: Pályázat lebonyolításának körülményei

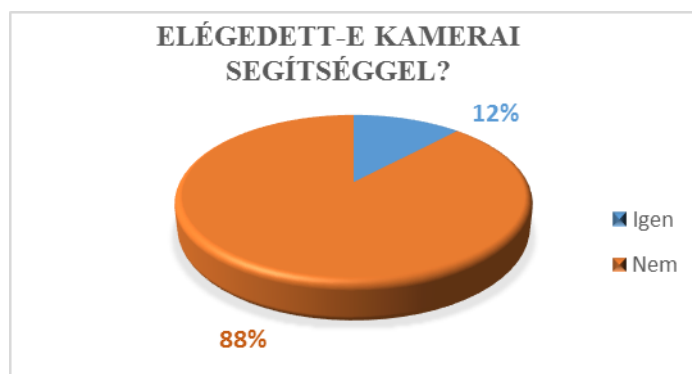

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A pályázatok elkészítésére rendelkezésre álló időt a válaszadók 64 %-a elégségesnek tartja. Ennek ellenére figyelni kell arra, hogy meglehetősen magas azoknak a száma, akik időzavarra hivatkoznak.

A gazdasági kamarák szerepvállalására kerestem a választ a 17 és 18. sz. kérdésekkel. A kapott válaszokból egyértelmű, hogy a pályázók közel 90 %-a elégedetlen a segítő tevékenységükkel. A negatív megállapítás az információ szerzésre és a pályázat elkészítésre egyaránt vonatkozik. Az elégedetlenséget szemlélteti a következő grafikon.

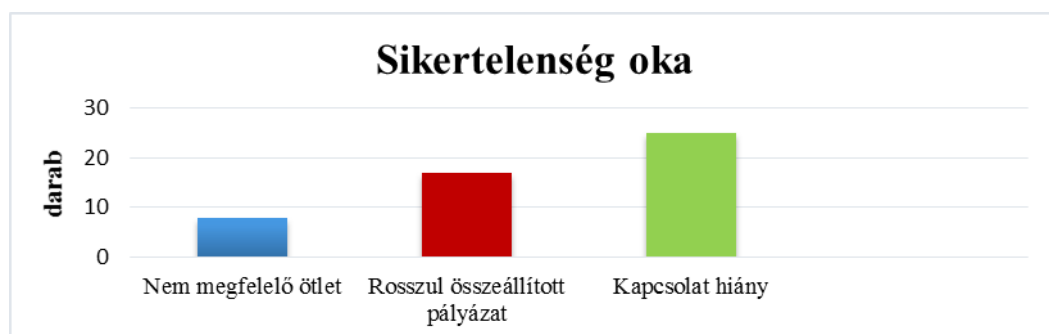
18. sz. ábra: Elégedett-e a kamarai segítséggel?

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 19. kérdésben azt akartam megtudni, minek tulajdonítják a pályázati sikertelenséget. Kis számban vannak, akiknek sikertelen pályázata volt. Sajnálatosnak tartom, hogy az elutasítottak a sikertelenséget elsősorban a kapcsolat hiánynak tulajdonítják. Mint elutasítási ok, a második helyen szerepel a rosszul összeállított pályázat.

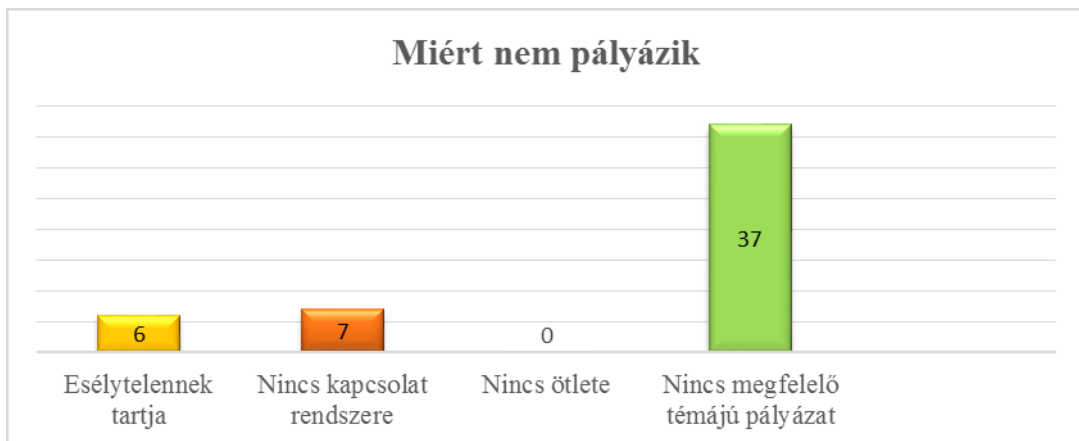
19. sz. ábra: Sikertelenség oka

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 20 – 30 kérdésig a jövőbeni elképzelésekre illetve igényekre vonatkozó kérdéseket tettem fel. A 20. kérdésben az esetleges nem pályázás okát kerestem. A válaszadók többsége a nem megfelelő témájú pályázati lehetőséget említette első helyen. Kis számban vannak, akik azért nem pályáznak, mert kapcsolat hiányában esélytelennek tartják az indulást. A válaszokat a következő grafikon mutatja be.

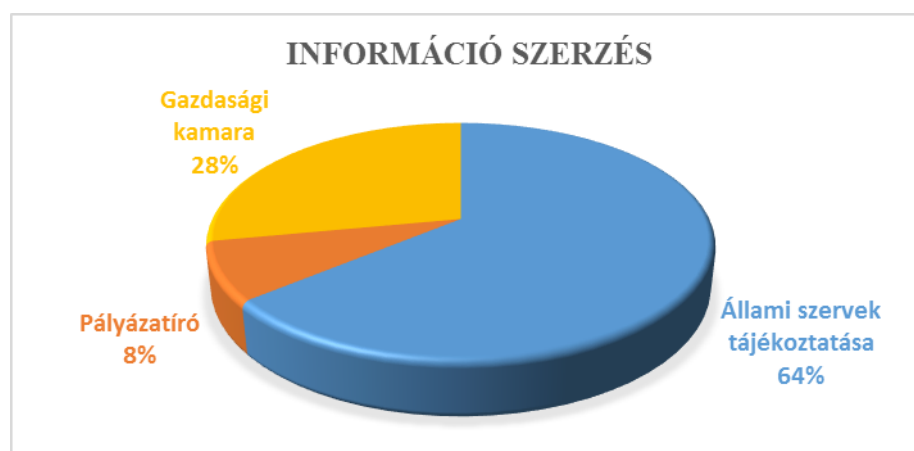
20. sz. ábra: Miért nem pályázik

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 2014 -2020 közötti tervezési időszak szempontjából nagyon fontos a 21. kérdésre kapott válasz. A potenciális pályázók az állami szervektől várnának kellő időben több információt. Nagyobb támogatást várnak a Gazdasági Kamarától. A pályázatíró, közreműködő szervezetek tevékenységével elégedettek a válaszadók.

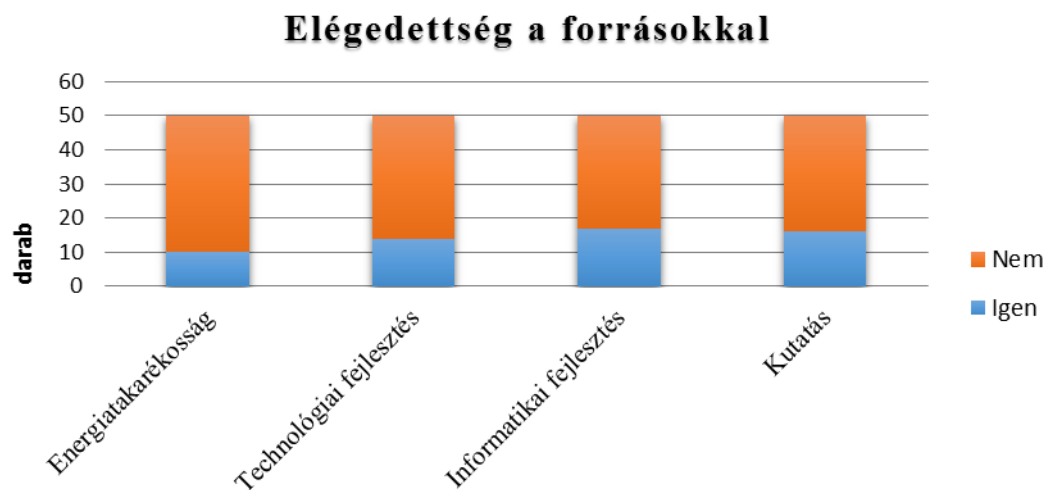
21. sz. ábra: Kitől vár több információt?

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

Kísérletet tettem arra, a 22. kérdésben, hogy megismerjem, milyen területen vártak több forrást a megkérdezettek. Az elégedetlenségben első helyen az energiatakarékosságot, azt követően a technológiai fejlesztést, majd a kutatást és az informatikai fejlesztést említik. Ebből egyértelmű, az energiatakarékosságra és a megújuló energia felhasználásra való törekvés. Ez a felhasználók számára a környezet kímélése mellett a költségek csökkentésének lényeges eleme. A kutatásra, technológiai fejlesztésre várnak több forrást, ez az új termékek, új eljárások iránti igényt jelenti. Ezzel új piacok, új fogyasztók szerezhetők meg és növelhető a termelékenység.

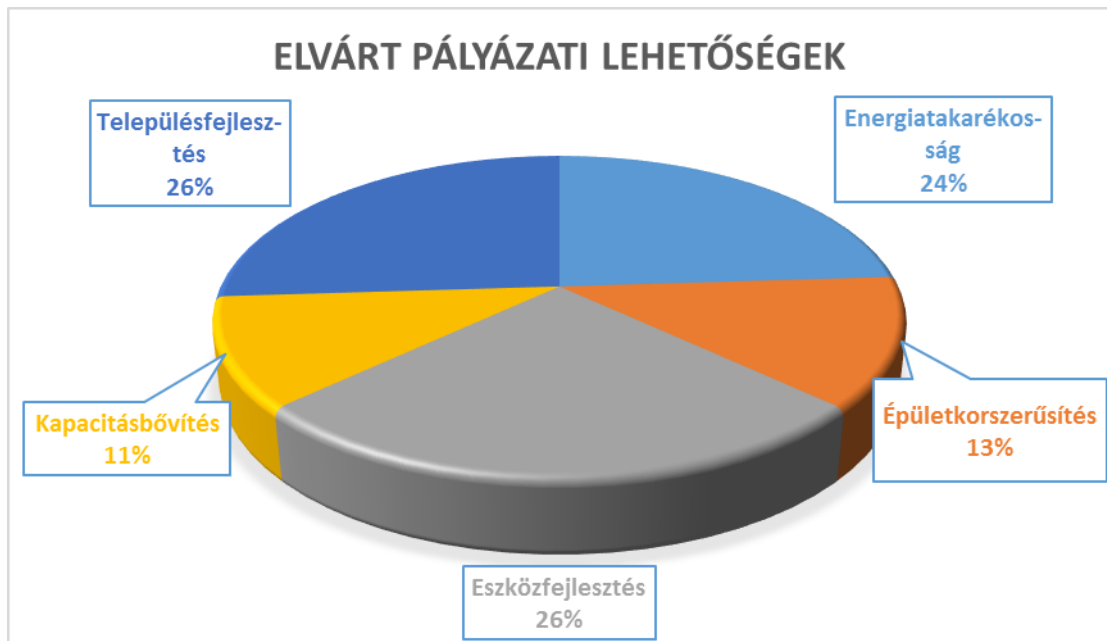
22. sz. ábra: Elégedettség a forrásokkal

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 23. kérdésben arra vártam választ, mely területen szeretnének új pályázati lehetőséget illetve több forrást. A válaszadók többsége az eszközfejlesztést jelölte első helyen. A válasz kifejezi, hogy a vállalkozások eszközparkja elavult, a megújításra a fejlesztésre nem rendelkeztek megfelelő tőkével, nyereséggel. A területfejlesztést hasonlóan fontosnak tartják. A megkérdezettek felismerték, hogy a vidékfejlesztés közvetetten pozitív hatással van a vállalkozások fejlődésére. Minimális különbséggel a harmadik helyen szerepel az energiatakarékosság. A megújuló energia felhasználásra való átállásra önerőből nem képesek a vállalkozások. Ezzel az igénnyel több célkitűzés valósítható meg. A környezetvédelem mellett az energiaköltségek csökkentését várják, ami segítheti a vállalkozás jövedelmezőségét. A gazdaság mai állapotából következik, hogy a kapacitásbővítést az utolsó helyre rangsorolták.

23. sz. ábra: Elvárt pályázati lehetőségek

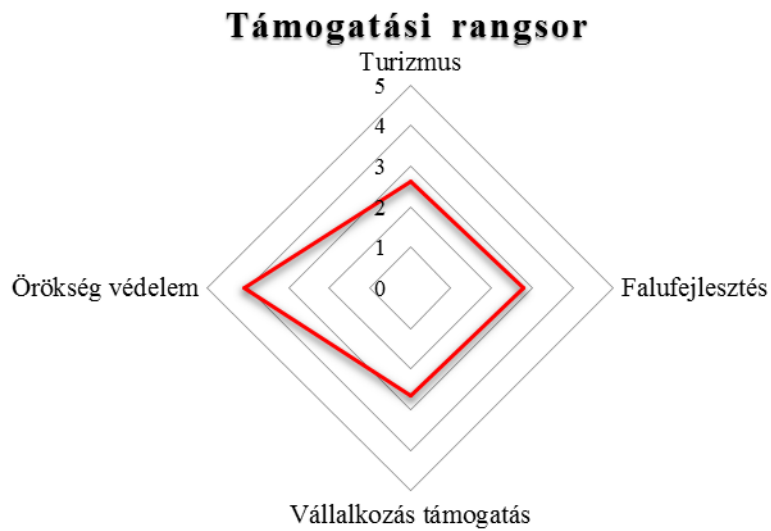

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 24. és 25. kérdésre adott válaszok alapján nagy többséggel szűkösnek tartják a vidékfejlesztésre rendelkezésre álló támogatásokat. A 2007 – 2013 közötti tervezési időszakhoz képest a források 3 – 4 szeresre való emelését tartanák szükségesnek.

A 26. kérdésben a vidékfejlesztési forrásokon belüli rangsor felállítását kértem. A sorrendben legtöbbször első helyen jelölték meg a vállalkozások támogatását. A kis településeken ettől is várják új vállalkozások letelepedését. A sorban a következő, a turizmus fejlesztése. Ennek a fejlesztésével is új munkahelyek jöhetnek létre. Bővíthetnek a szolgáltatások és új lehetőség a helyi termékek értékesítésére. A foglalkoztatás bővítése rendkívül fontos ebben a kistérségben. Számos esetben a falu megmaradás feltétele, hogy találnak e megélhetési lehetőséget az aktív korú emberek. A harmadik legfontosabb terület a falufejlesztés. Az élhetőbb környezet kialakítása fontos célkitűzés. Az örökségvédelem a negyedik helyen szerepel. Annak tulajdonítom ezt, hogy az elmúlt tervezési időszakban a pályázatokkal nagy számban az örökségvédelmet támogatták.

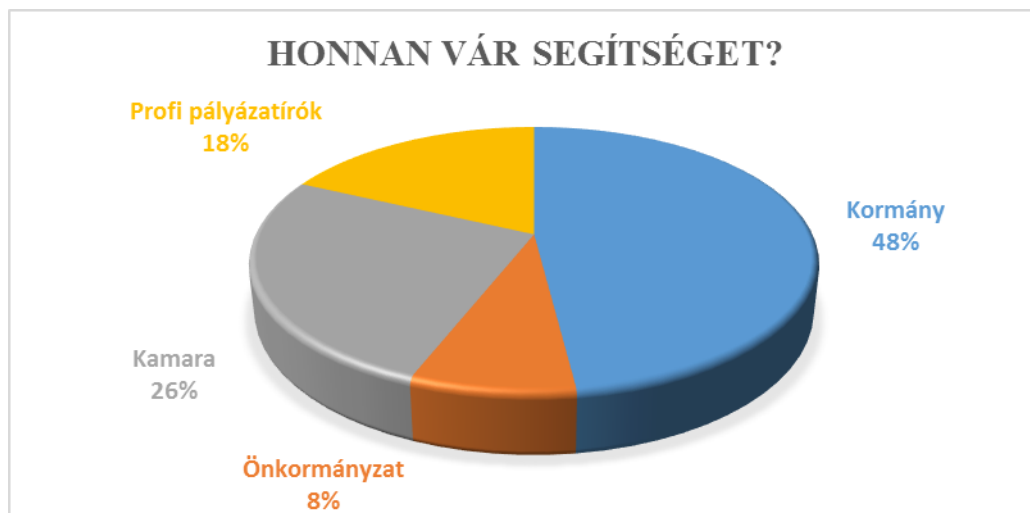
24. sz. ábra: Támogatási rangsor

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A 27. kérdésben megkérdeztem, honnan várnának nagyobb segítséget a pályázatok sikerességéhez. Első helyen a kormányt jelölték meg. A tájékoztatásban, az eljárás egyszerűsítésében, a bürokrácia csökkentésében, a pályázati eljárás nyilvánosságának növelésében várnak hathatós segítséget. Az eddigieknél sokkal nagyobb segítséget várnának a Gazdasági Kamarától.

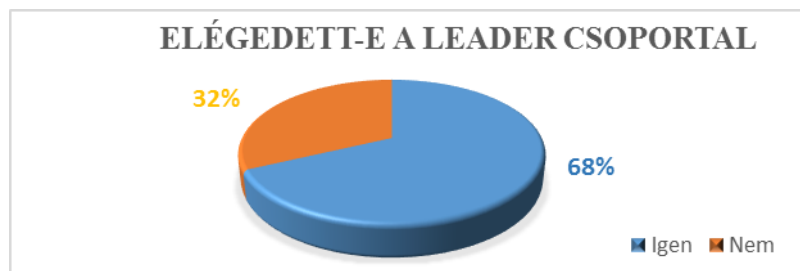
25. sz. ábra: Honnan vár segítséget?

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A kérdőív utolsó blokkjában a 28;29; és30.kérdésekben a LEADER közösségekkel kapcsolatos kérdéseket tettem fel. Az elmúlt időszakban szerzett tapasztalataikra, jövőbeni várakozásaira voltam kíváncsi. A válaszadók nagyobb része kétharmada elégedett a LEADER csoport működésével. Ugyanilyen arányban vannak, akik növelnék a LEADER csoportok szerepét. A tevékenységgel való elégedettséget mutatja be a következő grafikon.

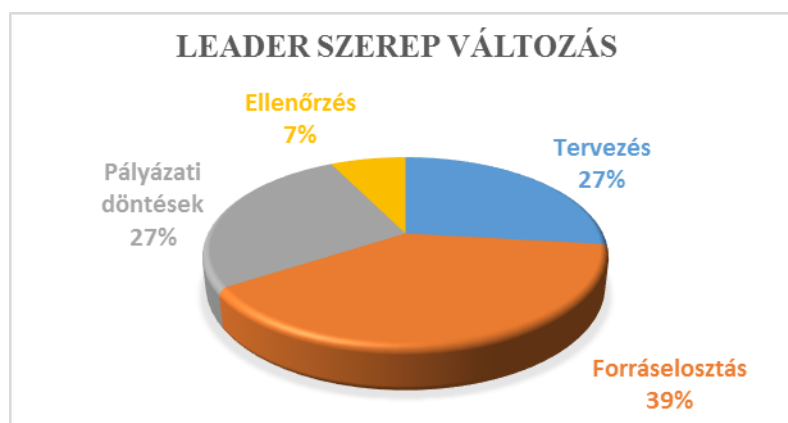
26. sz. ábra: Elégedett a LEADER csoporttal?

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

A közösség szerepnövelésének konkrét területeit is megjelölték. Első helyen említik a forráselosztásban való nagyobb részvételt. Növelnék a tervezés területén, a pályázati döntésekben a csoport lehetőségeit. Kis számban a projekt ellenőrzés területén is nagyobb szerepet adnának a LEADER csoportnak. Ezeket a javaslatokat összefüggésbe hozom azzal, hogy a megkérdezettek a forráselosztást kistérségek szintjén gondolják megvalósítani.

27. sz. ábra: LEADER szerep változás

Forrás: Saját szerkesztés, saját szerkesztésű kérdőívem alapján, amely a 10. sz. mellékletben található.

6.4. Javaslatoak ajánlások

A pályázati eredményességhez javítani kell az információhoz jutást. A sajtóban való hirdetések nagyon kis számban érnek célba. Az informatikai rendszerek alkalmazásának bővülése, a fejlesztések megteremtették a lehetőséget annak, hogy az interneten a korábbinál jobb és több információt kapjanak a potenciális pályázók. A pályázat kiírás és benyújtás közötti időt növelni célszerű annak érdekében, hogy a versenyezni akarók, elkészíthessék megfelelő minőségben pályázataikat. Az ilyen megoldások a csalódáson és a településen kialakuló rossz hangulaton túl fölösleges kiadásokkal terhelik a pályázókat. Célszerű lenne újra fogalmazni a gazdasági fejlemények (infláció és termelékenység növekedés stb.) és a gyakorlati tanulságok tükrében a mikro, kis és középvállalati ismérveket. Ezzel elérhető, hogy azok a vállalkozások, amelyeknek a gazdasági ereje meghaladja a kkv-k szintjét, ne részesüljenek a kifejezetten a kicsik támogatására szóló forrásokból. Az elmúlt időszakban több lépés történt a bürokrácia csökkentése érdekében, de tovább kell haladni ezen az úton. Ezzel is növelhető a pályázati kedv. A pályázati bírálatoknál, a mainál nagyobb nyilvánosságot várnak a szereplők. Ezzel csökkenthető a korrupció gyanús esetek száma. A döntésekben kapjon nagyobb szerepet a LEADER közösség. A vidékfejlesztésre a korábbinál több forrás szükséges. Célszerű segíteni a vállalkozások letelepedését, a falusi turizmust.

7. A vidékfejlesztési program egyik aktív településén megvalósított fejlesztések

7.1. A település bemutatása, stratégiai elemzése

Surd Zala megye déli részén, Somogy megye határán helyezkedik el. Nagykanizsától 16 km-re, a Nagykanizsa- Gyékényes útvonalon. „*Valamikor a falu a Zichy grófok birtoka volt. 2000-ben a millenniumi ünnepségen a parkot Zichy-parkká nyilvánította a képviselő-testület. Sajnos a kastélyt lebontották, csak a park maradt meg néhány régi melléképülettel, amely nem mindennapi látvány. 100 éves, öreg platánfasor vezet a régi parkhoz. A parkban valamikor a gróf idejében kultúrház is állt. Ma üresen áll. A falu egy kis falumúzeumot akar létesíteni benne az összegyűjtött sok régi eszökből, tárgyból. A park mellett halastó található. Pagony Károlynak köszönheti a község az országos hírű csemete kertjét. A csemetekertben csodálatos mamutfenyő sort, tulipánfákat, magnóliát, közel száz fajta tuját lehet látni és sok-sokféle cserjét, fát lehet vásárolni.*”³⁷

A környező települések (Nemespátró, Zákány, Belezna, Liszó) kb. 5-6 km sugarú körben található. A közösen működtetett iskola vagyonának arányos felosztása komoly finanszírozási feladatot jelentett. A település felszíne változatos, dombos, erdős vidék. A község jelenlegi lakóinak száma 620 fő.³⁸ „*A község lakóinak bevétele a fenyőfából és szelídgesztenyéből származó jövedelem növeli.*”

A mezőgazdasági vállalkozók (őstermelők) száma 260 db. A segítő családtagok száma 290 fő. Az országban az elsők között alakult TЭСZ a fenyőfa összehangolt termesztésére és kereskedelmére. (Ma már jelentős exporttal.) Jelenleg az aktív keresők kis számban a közeli városban Nagykanizsán dolgoznak, a többség a mezőgazdasági tevékenység körébe tartozó díszfa és csemete termesztéssel foglalkozik. A faluban 11 kft működik és 24 egyéni vállalkozás van. Ezek ipar, építőipar és kereskedelmi területen dolgoznak. A 24 egyéni vállalkozó közül csak 14 végzi fő foglalkozásként a tevékenységét. A foglalkoztatottak száma 1-2 fő. Az állás keresők száma 2014-ben 28 fő ebből 12 fő, aki

³⁷ <http://www.surd.hu/index.php?mod=tori> (Letöltés dátuma: 2014.10.21.)

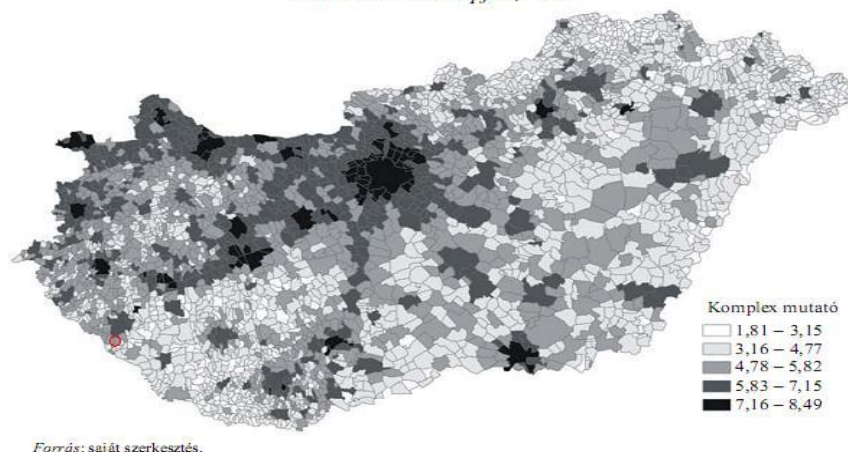
³⁸ <http://www.surd.hu/index.php?mod=tori> (Letöltés dátuma: 2014.10.21.)

már több mint 1 éve állás kereső³⁹. A település közel 200 millió forintos költségvetésből gazdálkodik, amelyben a helyi adó bevétel mindössze 2%-os részarányt képvisel⁴⁰

A falu lakossága folyamatosan csökkent hasonlóan, mint számos zalai kistelepülésen. 1991-ben 728 fő volt napjainkban 620 fő. Az elmúlt években megállt a népesség fogyás. 2011-ben készült egy komplex mutató Magyarország településeiről. A települések társadalmi- gazdasági és munkanélküliségi helyzetét értékelő mutató Surd településnél 5,03 ezzel az értékkel az 1345 helyet foglalja el a vizsgált 3156 településből.⁴¹ Az elmaradottságot/fejlettséget mérő komplex mutatót a következő témakörök, gazdasági mutatók, infrastrukturális mutatók, társadalmi mutatók, szociális mutatók, foglalkoztatási mutatók alapján készített számsorból határozták meg.⁴²

28. sz. ábra: A települések fejlettségi szint szerinti bemutatása

A települések társadalmi, gazdasági és infrastrukturális fejlettsége a 67/2007. (VI. 28.) OGY-határozat alapján, 2010

Forrás: Faluvégi Albert, Tipold Ferenc: A társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések, p.6.

(Letöltés dátuma: 2014.10.22)

³⁹ http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2014 (Letöltés dátuma: 2014.10.22)

⁴⁰ <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp> (Letöltés dátuma: 2014.10.29)

⁴¹ <http://www.budaors.hu/index.php?module=news&action=show&nid=182806> (Letöltés dátuma: 2014.10.22)

⁴² Faluvégi Albert, Tipold Ferenc: A társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések

Surd a 12. sz. melléklet algoritmus alapján a 4,78-5,82-es intervallumban található amivel a középmezőnyben helyezkedik el. Amely a következő táblázaton látható.

A térség településeinek helyezése és pontszáma az országos rangsorban (2011)

6. sz. táblázat

Település neve	Helyezés	Pontszám
Nagykanizsa	158	6,79
Liszó	986	5,42
Surd	1345	5,03
Zákány	1377	5,00
Belezna	1500	4,88
Nemespátró	1840	4,51
Órtilos	2584	3,60

Forrás: Saját szerkesztés, <http://www.budaors.hu/index.php?module=news&action=show&nid=182806> alapján.

A település rangsorbeli helyét véleményem szerint a következő jellemzők befolyásolják. A településen kisszámú vállalkozás van. A vállalkozókat nem éri el a pályázati kedvezmények. Az állandó lakosok alacsony nettó jövedelme nem teszi lehetővé, hogy lényegesen hozzájáruljanak az önkormányzat költségvetéséhez. Az infrastruktúrák közül, víz, villany, gáz, internet rendelkezésre áll, de súlyos teher a szennyvízvezeték hiánya. Egyoldalú a foglalkoztatás, a településen a munkaképes korú lakosság meghatározó része mezőgazdasági őstermelőként szerzi jövedelmét. A szolgáltató helyek száma alacsony a település számos szolgáltatást a közeli városból tud igénybe venni.

A településen a következő alapvető intézmények vannak: óvoda, idősek otthona, kultúrház, polgármesteri hivatal körjegyzőséggel.

Legfontosabb probléma a településen

A településen megszűnt az általános iskola, a lakosság öregszi. Kevés az ipari jellegű vállalkozás Az egyetlen infrastruktúra, ami hiányzik a szennyvíz vezeték rendszer. Nagy

probléma az alacsony nettó jövedelem.⁴³

Legfontosabb lehetőség a településen

A változékony domborzati viszonyok, a zöld erdős környezet, a jó közlekedési viszonyok, lehetővé teszik a turisztika fejlesztését. Ehhez ma már jó lehetőséget kínál a szomszéd településen, Beleznán elkezdett Zrínyi- Új Vár feltárása és múzeum létrehozása is. A Mura folyó közelsége.⁴⁴

7.2. Fejlesztések bemutatása⁴⁵

A településen megvalósított fejlesztések több irányba jelentenek kitörési lehetőséget. Őrzik a kulturális és természeti örökséget, óvják a jelenlegi természeti környezetet és magas színvonalú közösségi szolgáltatásokkal igyekeznek magasabb színvonalú szolgáltatást biztosítani az itt élők számára ezzel is erősítve a település népesség megtartó erejét.

⁴³ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-vidékfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.10.20.)

⁴⁴ <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-vidékfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.10.20.)

⁴⁵ A surdi önkormányzat dokumentációi alapján

A következő táblázatban mutatom be a megvalósult fejlesztéseket és a beruházások költségeit a 2007-2013-as ciklusban:

Megvalósult fejlesztések és beruházások költségei (2007-2013)

7. sz. táblázat

Megvalósult projektek	Beruházás költsége (eFt)
Falumegújítás	
Játszóter fejlesztés	8.171
Sport öltöző és szertár (Zichy park)	6.000
Művelődési ház és IKSZT	52.764
Önkormányzati hivatal és a ravatalozó épület felújítása	13.902
Polgárórség számára gépjármű	6.478
Összesen:	87.315
Örökség védelem:	
Kastély- tér rekonstrukció (Zichy park)	78.480
Evangélikus templom felújítása	17.830
Összesen:	96.310
Turisztika:	
Szabadtéri rendezvény helyszín fejlesztése (Zichy park)	4.996
Közösséget erősítő program sorozatok	561
Összesen:	5.557
Egyéb operatív programok:	
Belterületi vízrendezés	44.999
Megújuló energia a közvilágításban	5.051
Összesen:	50.050
Mindösszesen:	239.232

Forrás: Saját szerkesztésben, A település nyertes pályázatai alapján

Játszótér fejlesztés:

A fejlesztést indokolta, hogy a korábbi játszóterek nagyon rossz állapotban voltak és a településen időközben növekedett a gyermekek létszáma. A fejlesztés új játszótér kialakítására, akadálymentesítésére és a régebbi eszközök lecserélésére teremtett fedezetet. A fejlesztéssel újabb területet teremtettek a család barát közösség kialakítására. Ezzel is erősíti a közösség összetartó erejének növelését. A játszótér összefogja az azonos életszakaszban járó családos embereket, nagyszülőket és fiatalokat. Pezsdül a közösségi élet. A szociálisan nehéz helyzetben lévő gyermekek a lakáson kívül töltött szabad idejüket tartalmasan közösségben tölthetik el. A játszóterek fejlesztése a településen élő gyermekek és felnőttek számára biztosít megfelelő testmozgási és a mozgáskultúra kialakításában lehetőséget.

Kastélytér rekonstrukció:

Az örökség védelmét és a közösségi tér további fejlesztését szolgálja a kastélytér rekonstrukció, a sportcélú beruházások és a szabadtéri rendezvény helyszín fejlesztése a Zichy parkban. A projekt magába foglalja a gépjármű forgalom számára is alkalmas kétsávos út létrehozását az öreg platánfák alatt. Megoldja a vízelvezetést. A meglévő épített környezetbe jól illeszkedő új létesítményt hoz létre és jó feltételeket teremt a falu számára, nagy szabadtéri rendezvények megtartására. Ezzel a beruházással lényegesen javul a településen az élet minőség.

Művelődési ház és IKSZT:

A település a meglehetősen rossz állapotban lévő művelődési ház teljes felújítását és új szolgáltató helyek létrehozását finanszírozta ebben a projektben. A meglévő szolgáltatások mellett létrejött az idősek klubja, egészségmegőrző szolgáltatás, könyvtár, teleház, ifjúsági klub, oktató terem, kiállító hely, film klub, teakonyha, büfé és természetesen a megfelelő szociális helyiségek. Eredmény, hogy új egyesületek, művészeti csoportok alakultak és működnek. A falu életét és környezetét bemutató állandó kiállításnak és új postahivatalnak is biztosít helyet az új épület. Az IKSZT-ben újra helyet kapott a posta.

Önkormányzati hivatal és a ravatalozó épület felújítása:

A fejlesztés szintén rossz állapotú épületek felújítására és a szolgáltatás nyújtásának jobb feltételeire teremt lehetőséget. Az itt élő emberek számára fontos, hogy a hivatal ahol az ügyeiket intézik megfelelő színvonalú legyen. Szintén lakossági igény a temető megközelíthetősége és megfelelő színvonalú szolgáltatást biztosító épület, környezet kialakítása.

Megújuló energia a közvilágításban:

A falu megtette ezzel a projekttel az első lépést a megújuló energia felhasználása és elterjesztése terén. Ezzel a beruházással közvetett célt is elér azáltal, hogy az önkormányzat a működési költségeit csökkenti. A lakosság számára is üzen, hogy van értelme figyelni a pályázatokat és az önerő, pályázati forrással való kiegészítése az egyének szintjén is segíti a fenntarthatósághoz való hozzájárulást.

Belterületi vízrendezés:

A település anyagi erejét meghaladja az évente több alkalommal jelentkező víz kár elhárítása, ezért nagyon fontos a megelőzésre fektetett hangsúly. A település egyes részein rendkívül nagy gondot okoz a hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék. Az ingatlanokat és mezőgazdaság által hasznosított kerteket veszélyeztető árvíz és belvíz. Ez a program szorosan összefügg a szennyvíz projekttel, mert az ingatlanokat elöntő víz a szennyvíz aknák tartalmát is magával viszi.

Evangélikus templom felújítása:

Az örökség védelme és a lakosság igénye találkozik ebben a projektben. A templom egy falu életében mindig nagyon fontos közösséget összetartó erő. A kívül belül felújított templom a falu összképének javítását is szolgálja.

Közösséget erősítő program sorozatok:

A lakosság részéről igény merült fel különböző kulturális programok és rendezvények megtartására. Nagyon hasznos, hogy ehhez is kaphatnak megfelelő támogatást. Ennek a jelentősége nem az összeg nagyságában, hanem a programok gazdagságában és közösség teremtő erejében rejlik.

Polgárórség számára gépjármű:

Lakossági igény, hogy biztonságban tudják a létrehozott értékeiket. Ehhez önkéntes szolgálatot vállalnak, amelynek minőségi fejlesztéséhez elengedhetetlen az önkormányzat támogatása.

7.3. A fejlesztések és a tényleges szükségletek közötti kapcsolat bemutatása (interjú a település polgármesterével)

Interjút készítettem Kanász Jánossal Surd község polgármesterével. A polgármester urat 2014. október 23.-án a belügyminiszter a több cikluson keresztül folytatott munkájáért aranygyűrűvel tüntette ki. Azért ezt a települést választottam, mert pozitív példát akarok mutatni a 2007- 2013 közötti időszakból. Kérdéseimet, a **7.1** és a **7.2**-es pontok alapján tettem fel, részletesen a 11. számú melléklet tartalmazza.

Az interjú kutatási eredményei:⁴⁶

A település adottságait figyelembe véve, nincs ipari üzem és a város közelsége miatt rendkívül fontos, hogy a faluban az emberek komfort és közérzetét javító fejlesztésekre koncentráljunk. A megvalósított programok segítik célkitűzésünket, hogy kisebb ipari üzem számára is vonzó lehessen a településünk. Ebben a pályázati időszakban inkább a falu népesség megtartó erejének és örökségünk védelmének adtunk elsőbbséget. Az elnyert pályázataink mindegyikében megtalálható a hazai és az uniós forrás egyaránt. A szükséges önrész biztosítása az ilyen kistelepülések esetében az egyik legnehezebb feladat. Nekünk minden esetben sikerült megoldani. Valamilyen hitel forrással a saját pénzünket kiegészíteni, hogy önrész hiánya miatt egyetlen projekt sem hiúsult meg. Minden pályázaton el tudtunk indulni, amelyet a testületünk fontosnak tartott. Az önrész előteremtésén túl az egyes projektek teljes finanszírozása is nagyon nagy feladat, mivel a pályázatok általában utófinanszírozásúak és a kivitelező nem hajlandó addig várni, amíg a bürokrácia útvesztőin a számlák elismerése megtörténik. Rövid távú hitelekkel tudtuk megoldani ezeket a problémákat. A hitelek drágítják az egyes projekteket és a hitel kamata az önkormányzatot terheli. A megvalósított fejlesztések mind hozzájárultak

⁴⁶ Kanász János polgármesterrel készített interjú szerkesztett szövege

ahhoz, hogy a faluban élő emberek jobban érezzék magukat. Sikerült megállítanunk néhány éve a népesség fogyást. Fiatalok települnek le a faluban, gyermekek születnek, stabilizálódott az óvodánk helyzete 20 fő körüli gyermek létszámmal. Megújítottuk közintézményeinket, most az energiaracionalizálást fogjuk végrehajtani. Az elnyert pályázati forrás jól egészítette ki a kismértékű önrészüket, így meg tudtuk valósítani a kitűzött céljainkat. Volt olyan projektünk, amin a támogatási forrás függvényében, adott pillanatban változtatnunk kellett, de így is megvalósítottuk és az elmaradt részt a jövőben próbáljuk más pályázatokkal megvalósítani. A településünkön jellemzően csak egyéni vállalkozók folytatnak ipari vagy építőipari tevékenységet, egyiknek sincs meg az a képessége, hogy egy projekt kivitelezését önállóan vállalni tudná. A közbeszerzési pályázatoknál kerestünk arra megoldást, hogy a helyi és a környékbeli települések vállalkozói az adott munkában részt vehessenek. A sok pályázat közül egyedül a játszótér beruházást nem a térségbeli vállalkozók végezték el. A jövőben a legfontosabb, a lassan évtizede húzódó és minden háztartást érintő nagy projekt a szennyvíz beruházás. Településünk tagja volt annak az agglomerációs település csoportnak, amely a murai ivóvíz bázist befolyásolja. Az uniós célok között is kiemelt helyen szerepelt az agglomerációs települések szennyvízellátási problémáinak megoldása, függetlenül a települések lélekszámától. Napokig tudnék mesélni azokról a megoldásokról, amelyekkel próbálkoztunk e problémát megoldani. Kimaradtunk a Nagykanizsa várost és a környező településeket érintő több mint 10 milliárd forintos nagy projektből. Önálló tervet és pályázatot nyújtottunk be, a régióban a benyújtási határnapot követő harmadik napon az e célra rendelkezésre álló forrásokat a kormány átcsoportosította. Számomra az a legnagyobb kérdés, hogy a következő tervezési ciklusban újra kell-e kiviteli tervet és pályázatot készítenünk az amúgy is szűkös forrásainkból, vagy a meglévő pályázatunk tovább vihető? Önkormányzatunk több csatornán gyűjt információkat a pályázati lehetőségekről. A hivatalban van egy munkatárs, aki rendszeresen figyeli a kiírt pályázatokat. Az előkészített pályázataik alapján az önkormányzatunk rövid idő alatt tudott dönteni. A pályáztatási gyakorlattal általában elégedett vagyok, de a sikerességünk nagyban függ a pályázatot készítő cégek minőségi munkájától. Fontosnak tartanám, ha az önkormányzatok valamilyen külön csatornán közvetlenül is kaphatnának információt, felhívást. Településünkön minden önkormányzati ciklusban előre megfogalmazzuk a kiemelt célkitűzéseinket, amelyeket egyeztetünk a lakossággal a rendelkezésre álló forrásoktól függetlenül. Ők is ismerik terveinket, céljainkat, így könnyebben tudnak

megfelelő pályázati lehetőséget ajánlani önkormányzatunknak. Most nyílt lehetőség arra, hogy pályázzunk megújuló energia felhasználását biztosító fejlesztésekre.(napkollektorok elhelyezése) Megfelelő feltételt teremtünk ahhoz, hogy 8-10 alkalmazottat foglalkoztató kisebb üzem települjön a faluba. Ez javítaná a foglalkoztatást és az önkormányzat költségvetési pozícióját. Fontos cél hosszútávon a turisztikai fejlesztés, amely két irányú. A kastélyparkban apartmanok kialakítása, amelyhez az infrastruktúrát már biztosítottuk. A horgászto fejlesztésével nemzetközi horgász és motorcsónak versenyek rendezése.

7.4. Javaslatok ajánlások

A végrehajtott fejlesztések elemzése és a polgármesterrel készített interjú alapján megállapítható, hogy az első teljes közös költségvetési ciklusban kiemelkedő szerepet kapott az örökség védelem, a közösségi terek és a szolgáltatások fejlesztése (népesség megtartó erő). Stabilizálni tudta a település népességét ezt bizonyítja, hogy növekszik az óvodás korú gyermekek száma. A könnyebb áttekintés végett a következő ábrán mutatom be a különböző célok szerinti forrás felhasználás arányait.

29. sz. ábra: Támogatás felhasználása

Forrás: saját szerkesztésben, 7. számú tábla alapján

A diagram jól szemlélteti, hogy a település önkormányzata nagyon tudatos fejlesztést hajtott végre. Hiányzik azonban az egyik legfontosabb az új vállalkozások letelepítése és munkahelyek teremtése. A következő költségvetési ciklusban ez utóbbira kell sokkal nagyobb hangsúlyt fektetni és lehetőség szerint az erőforrásokra koncentrálni. Szóba jöhetnek önálló kis és közepes vállalkozások és olyanok, amelyek a közeli város nagyobb üzemei számára beszállítói tevékenységet végezhetnek. Az önkormányzatnak a különböző fejlesztések és pályázatok mellett forrást kell találnia a költségvetésében arra, hogy néhány közművesített telek álljon rendelkezésre, az esetlegesen letelepülni szándékozó vállalkozók vagy vállalkozások számára. A polgármester által javasolt, indokolt és évek óta szorgalmazott szennyvíz program megvalósításának kiemelt szerepe lehet a falu népesség megtartó erejében a turizmus és a gazdaság fejlesztés szempontjából. Ipari üzem ma már ezen infrastrukturális elem nélkül nehezen képzelhető el. Megkímélné a településeket az újabb kiadásoktól, ha a meglévő terveik és pályázataik alapján juthatnának forráshoz. A turizmus fejlesztésére több lehetőség adódik. A halastó fejlesztésével újabb nemzetközi horgász és motorcsónak versenyek megtartására nyílik lehetőség. A természeti környezet szinte kínálja magát a bakancsos turisták számára, a települések gasztronómia és borkultúra hagyományai szintén vonzóak lehetnek az ide látogatók számára. Ezek a program lehetőségek további szálláshely létesítését igénylik, amely ugyancsak fejlesztést és munkahelyet indukál.

8. Összefoglaló javaslatok, ajánlások

Szakdolgozatom helyzetfeltáró elemzése és kutatásom alapján a következő javaslatokat ajánlásokat teszem:

1. Erősíteni szükséges az együttműködést a térség települései között. Nem egymással versenyezni, hanem együttműködni kell. Célszerű összehangolni programjaikat, még abban az esetben is, ha egy örökségvédelmi cél látszólag csak egy települést érint közvetlenül. A kerékpárturizmus a falusi turizmus fejlesztése is összehangolt fejlesztést igényel.
2. Az idegenforgalmi fejlesztésekbe jobban be kell vonni a lakosságot. Egy – egy egyedi szállásfejlesztés, kísérő programok nélkül nehezen lesz vonzó jövedelmező.
3. A következő költségvetési ciklusban, a kistérségben általában több forrást várnak. A több forrásból a vállalkozások segítésére és a falufejlesztésre juttatnának többet. A falusi turizmus fejlesztésében sok lehetőséget látnak. Esély a népesség megtartására. Új szolgáltatásokkal és helyi termékek értékesítésével új munkahelyek jöhetnek létre.
4. A pályázati folyamatban a bürokráciát a túlzott információ igényt tovább célszerű csökkenteni. Határozott lépéseket kell tenni a pályázati döntések nyilvánosságának növelése érdekében.
5. A pályázók a kormányzati szervektől több támogatást, több információt várnak.
6. A tapasztalatok alapján célszerű szélesíteni a LEADER közösségek szerepét.
7. A források elosztásánál nagyobb szerepet kell kapni a kistérségeknek a saját mutatóik alapján. Korrigálni kell a fejlett régiókon belüli különbségeket. a kistérségek között.
8. A képzéseknek ki kell terjedniük a pályázat előkészítésre, a tervezési folyamatokra, a projektek létrehozatalára, azok tervezésére, az ösztönzésre és a megvalósítási eljárásokra. A tájékoztatási csatornák és a képzett személyzet hiánya kistérségi szinten korlátozza az információ áramlást, ez pedig akadályozza a tervek és projektek sikeres megvalósítását.
9. Erősíteni kell a helyi vállalkozások, civil szervezetek és önkormányzatok bevonását a kistérségi vidékfejlesztési stratégia megalkotásába.

10. Az UMVP végrehajtást segítő rendeletek viszonylag jól áttekinthetőek, de az a cél, hogy minden vállalkozó önállóan is összeállíthassa pályázatát szerintem nem elérhető, mert ez a feladat olyan szintű számviteli, jogi ismerteket igényel, amellyel a vállalkozók, vállalkozni akarók nem mindig rendelkeznek.
11. A 23/2007 FVM rendelet 13.§-ban megfogalmazott szankciók gyengék ezért, azt gondolom, hogy ez lehetőséget teremt arra, hogy sokkal kedvezőbb vállalásokat tegyenek a pályázók a benyújtott anyagaikban, mint amit reálisan el tudnak érni. Ezt a rendszer nem képes korrigálni az értékelés során.

9. Összefoglalás

A térségek között lényeges különbség van, a vidéki térségek az apró falvak hátrányára. A gazdasági növekedés a különbségeket tovább növelte.

Az unióban és Magyarországon hosszú idő óta tesznek kezdeményezéseket a térségi különbségek csökkentésére. Az uniós támogatás egyik lényeges eszköze a Vidékfejlesztési Program és az ennek részét képező LEADER program.

Dolgozatomban bemutatom az unió vidékfejlesztési politikáját, a fő célkitűzéseket és az ezzel összhangban lévő UMVP célkitűzéseit. A LEADER program kistérségi megvalósulását.

A kiválasztott témával kapcsolatban végeztem kutatást, saját összeállítású kérdőívvel és interjúval. A kutatásom alapján bemutatom az elért eredményeket, hiányosságokat és a megszerzett tapasztalatokat. A dolgozatom zárásában javaslatokat teszek a hatékonyabb működés érdekében.

A LEADER beágyazott a sikeres magyar vidékfejlesztési rendszerbe. Az alulról jövő kezdeményezések a szereplők sokszínűsége, nagyon sok valós igényt, új ötletet hozott felszínre és helyi erőforrást vont be a vidéki térségek népességmegtartó erejének javítására.

A kereskedelem és a gazdaság globalizálódása, próbára teszi a gazdaságok képességét a verseny előnyeik érvényesítésében. A régiók közötti különbség tovább nő. Az alkalmazkodás a vállalatoktól további befektetéseket, a munkamegosztás és a termelés átszervezését és az önkormányzatoktól a helyi környezet korszerűsítését követeli meg.

A vidéki területek közötti különbségek mérséklése társadalmi érdek. A gazdasági és társadalmi szempontból közös érdekünk, hogy a vidékfejlesztési forrásokat, lehetőségeket egyre jobban hasznosítsuk. A rendkívül jól meghatározott célok, csak a felhasználható források jelentős emelésével érhetőek el.

Irodalomjegyzék

Hivatkozott szakkönyvek, internetes források:

Szakkönyvek:

1. Koncz János Európai Unió: Térség, terület és régió fejlesztés elvek struktúrák és módszerek 2005/106. száma, ISBN: 9639284904
2. KSH Győri igazgatóság: Kistérségek társadalmi, gazdasági helyzete Nyugat-Dunántúl, 2006, ISBN: 9632159535ö
3. Csatári Bálint, 2004. A magyarországi vidékiségről, annak kritériumairól és krízisjelenségeiről. Területi Statisztika 2004. 7.(44.) évf. 6. szám.
4. Egyed Krisztián, 2009. A kistérségek kialakulása, kialakítása hazánkban NUTS 4, újabban LAU 1 szint az Európai Unióban. Területi Statisztika, 12. évf. 1. szám.
5. Pap Norbert 2005. (szerk.) Terület- és településfejlesztés I. Alexandra, ISBN 963 368 810 8
6. Pap Norbert, 2007/a. Kistérség fejlesztés. Alexandra ISBN 978-963-369-049-9
7. Szijártó Attila, 2010. Leader elvek érvényesülésének vizsgálata az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban. Pécsi Tudomány Egyetem Közgazdaságtudományi Kar Évkönyv 2010/IV. kötet, ISSN 1588 5348
8. Salamin Géza – Péti Márton, 2009. Jelentés a helyi fejlesztési stratégiák értékeléséről. Budapest VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht.
9. Ernő Molnár - János Péntes - Zsolt Radics, The spatial aspects of the allocation of European development resources in Hungary between 2004 and 2010. / European development előadás.pdf.
10. Eurostat/ Methodologi es and workingpapers ISSN 19770375/Regions in the European Union Nomenclature of territorial units for statisticsNUTS 2006 /EU-27
11. a3_eu_vidékfejlesztési_politikaja_2000.pdf p.2 (Letöltés dátuma: 2014.09.22)
12. 1257/1999 EK Rendelet az Európai Mezőgazdasági Orientáció és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról és bizonyos szabályok módosításáról.

13. Partnerség 2007-2013 konzorcium a Nagykanizsai kistérségi agglomeráció területfejlesztési programjából (Letöltés dátuma: 2014.11.15 p.:3)
14. Faluvégi Albert, Tipold Ferenc: A társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések

Internetes források:

1. http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_hu.htm
(Letöltés dátuma: 2014.09.20)
2. https://szie.hu/file/tti/archivum/Misko_Krisztina_tezis.pdf
(Letöltés dátuma: 2014.09.20)
3. <http://www.umvp.eu/leader/a-leader-tortenete> (Letöltés dátuma: 2014.09.21.)
4. <http://www.pointernet.pds.hu/ujsagok/agrarakazat/2005/05/20090103185011835000000940.html> (Letöltés dátuma: 2014.09.21)
5. http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf
(Letöltés dátuma: 2014.10.06.)
6. <http://www.terport.hu/europai-unio/teruleti-szintek> (Letöltés dátuma: 2014.10.06.)
7. <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/egyesueletuenk/bemutatkozas>
(Letöltés dátuma: 2014. 11.15.)
8. <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/helyi-vidékfejlesztési-strategia/hvs-2009> (Letöltés dátuma: 2014.11.16.)
9. <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/3-tengely-kedvezmenyezettjei>
10. <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/leader-kiiras-kedvezmenyezettjei>
11. http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2014
(Letöltés dátuma: 2014.10.22)
12. <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp> (Letöltés dátuma:2014.10.29)
13. <http://www.budaors.hu/index.php?module=news&action=show&nid=182806>
(Letöltés dátuma: 2014.10.22)

Ábrák és táblázatok jegyzéke

Ábrák jegyzéke:

1. sz. ábra: Vidékfejlesztési tengelyek	10
2. sz. ábra: A régiók Magyarországon	12
3. sz. ábra: A földek megoszlása a gazdaságok mérete szerint 2005	14
4. sz. ábra. A Nagykánizsai, Zalakarosi LEADER kistérség	27
5. sz. ábra: A III. tengely támogatásainak eloszlása évenként	36
6. sz. ábra: A 2007-2013 tervezési időszak támogatásainak összesített bemutatása	37
7. sz. ábra: LEADER forrás eloszlás 2009-ben	38
8. sz. ábra: LEADER forrás elosztás 2011	38
9. sz. ábra: LEADER forrás elosztás 2013	39
10. sz. ábra: Megoszlás a vállalkozás foglalkoztatottai szerint	41
11. sz. ábra: A sikeres pályázati részvétel gyakorisága	42
12. sz. ábra: Jövőbeni pályázati szándék	42
13. sz. ábra: Pályázati információ forrása	43
14. sz. ábra: Forrás megoszlás	43
15. sz. ábra: Régiónkénti fejlesztési forrás elosztás	44
16. sz. ábra: Pályázattól távolmaradás okai	45
17. sz. ábra: Pályázat lebonyolításának körülményei	46
18. sz. ábra: Elégedett-e a kamarai segítséggel?	46
19. sz. ábra: Sikertelenség oka	47
20. sz. ábra: Miért nem pályázik	47
21. sz. ábra: Kitől vár több információt?	48
22. sz. ábra: Elégedettség a forrásokkal	49
23. sz. ábra: Elvárt pályázati lehetőségek	50
24. sz. ábra: Támogatási rangsor	51
25. sz. ábra: Honnan vár segítséget?	51
26. sz. ábra: Elégedett a LEADER csoporttal?	52

27. sz. ábra: LEADER szerep változás	52
28. sz. ábra: A települések fejlettségi szint szerinti bemutatása	55
29. sz. ábra: Támogatás felhasználása	63

Táblázatok jegyzéke:

1. sz. táblázat: Kistérségek, települések, megoszlása a kistérségi besorolás szerint	14
2. sz. táblázat: A tengelyek közötti tervezett forrás eloszlás 2007-2013	20
3. sz. táblázat: Innovatív Dél-Zala VE- HPME allokáció összefoglaló	33
4. sz. táblázat: Fejlesztési prioritások és allokált forrás	34
5. sz. táblázat: A nyertes pályázatok témakörönként összegzett adatai a III. tengelyben (adatok ezer Ft-ban)	35
6. sz. táblázat: A térség településeinek helyezése és pontszáma az országos rangsorban (2011)	56
7. sz. táblázat: Megvalósult fejlesztések és beruházások költségei (2007-2013)	58

MELLÉKLETEK

3-as fejezet mellékletei:

1. sz. Melléklet

A vidéki térségek besorolása: ⁴⁷

Ennek értelmében különbséget tesznek:

➤ **Városi kistérségek:** (a népsűrűség meghaladja a 120fő/km² értéket) A települések erőteljesen függenek a városi központtól. Ezeken a településeken általában nő a népesség. Az ilyen térségek fejlesztése során a Strukturális Alapok beruházása mellett a vidékfejlesztésnek csak kiegészítő szerepe van. A hangsúlyt a természeti és közösségi értékek megőrzésére és újjáélesztésére kell helyezni.

➤ **„Vidéki kistérségek városi központtal:** a népsűrűség kevesebb mint 120 fő/ km², a központ egy olyan település, melynek a lakossága meghaladja a 20 000 főt.

Az ilyen kistérségek fejlesztése kettős, város- és vidékfejlesztési eszközök ötvözésével történik. A városfejlesztést össze kell egyeztetni a vidéki települések igényeivel (például a vidéki térségek megközelíthetőségének javításával, a vidéki-városi kapcsolatok gazdasági és munkavállalási hálózatok kiépítése révén történő fejlesztésével, innováció-transzfer segítségével, alapvető szolgáltatásokkal stb.).”

➤ **Dominánsan vidéki kistérségek:** Népsűrűségük 120fő/km² alatt van. A központ egy olyan település ahol a lakosok száma nem éri el a 20.000 főt. Ezekben a térségekben a vidék fejlesztésnek jelentős szerepe van, ettől függ a térség felemelkedése. A mezőgazdaság és az erdészet használja a legnagyobb földterületet.

⁴⁷ http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p.52 (Letöltés dátuma: 2014.10.07.)

2. sz. Melléklet

A vidéki térségek területe és népessége

Az UMVP alá tartozó terület és népesség		Település szám	Lakosság		Érintett terület	
			Lakosság	%	km2	%
				3034	4790680	47,1
A 3. tengely alá tartozó terület és népesség		Település szám	Lakosság		Érintett terület	
			Lakosság	%	km2	%
Gazdasági fejlődés	Kisvállalkozás (312)	2907	3978676	39,1	76832	82,6
	Idegenforgalom (313)	2907	3978676	39,1	76832	82,6
Életminőség	Alapvető szolgáltatások (312)	2882*	3175146	31,2	77368	83,2
	Falumegújítás (322)	2882*	3175146	31,2	77368	83,2
	Vidéki örökség (323)	2882*	3175146	31,2	77368	83,2
LEADER-tengelyek		2981	4568453	44,9	81121	87,2
Teljes érték Mo.-ra nézve		3145	10178405		93028	
Jogosult		2788	3055132	30,	64387	69,2
Csak külterületekkel jogosult		94	120014	1,2	12981	14,0
Összesen		2882	3175146	31,2	77368	83,2

Forrás: Saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 54 alapján

(Letöltés dátuma: 2014.10.07.)

A III. és IV. tengely célkitűzéseinek összegzése:

Általános célkitűzés a III.-IV. tengelyben	Közösségi prioritások	Nemzeti prioritás	Beavatkozási akciók
Az életminőség javítása a vidéki térségeken és a gazdasági tevékenységek diverzifikációjának elő segítése.	Munkahely teremtés és a növekedés feltételeinek kialakítása.	A gazdasági fejlődés elősegítése és az életminőség javítása a vidéki térségeken, a természeti és kulturális örökség megőrzése.	A diverzifikáció, mikro-vállalkozások, a turizmus, a természeti és kulturális örökségre épülő támogatása.
		A kistérségi szintű kormányzás elősegítése.	Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, a természeti és kulturális örökség megőrzése. (falumegújítás)
	A kormányzás javítása.	A LEADER csoportok erősítése és támogatása.	A helyi kapacitás építés támogatása.

Forrás: Saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p 82 alapján

(Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

4. sz. Melléklet

A diverzifikáció támogatása régióként

	2007.01.01.–2010.12.31	2011.01.01.–2013.12.31.
HU23 Dél-Dunántúl	50%	50%
HU31 Észak-Magyarország	50%	50%
HU32 Észak-Alföld	50%	50%
HU33 Dél-Alföld	50%	50%
HU21 Közép-Dunántúl	40%	40%
HU22 Nyugat-Dunántúl	30%	30%

Forrás: Saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 359 alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

Összes kiadás: 46.851.858 euró

Forrás: http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

5. sz. Melléklet

Mikro vállalkozások létrehozásának támogatási mértéke régióként

	2007.01.01.–2010.12.31	2011.01.01.–2013.12.31.
HU23 Dél-Dunántúl	50%	50%
HU31 Észak-Magyarország	50%	50%
HU32 Észak-Alföld	50%	50%
HU33 Dél-Alföld	50%	50%
HU21 Közép-Dunántúl	40%	40%
HU22 Nyugat-Dunántúl	30%	30%

Forrás: Saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 367 alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

Összes kiadás: 696.216.330 euró

Forrás: http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.09.)

Turisztikai tevékenység támogatása regionként

	2007.01.01.–2010.12.31	2011.01.01.–2013.12.31.
HU23 Dél-Dunántúl	50%	50%
HU31 Észak-Magyarország	50%	50%
HU32 Észak-Alföld	50%	50%
HU33 Dél-Alföld	50%	50%
HU21 Közép-Dunántúl	40%	40%
HU22 Nyugat-Dunántúl	30%	30%

Forrás: Saját szerkesztés a http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf p. 374 alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.10.)

Összes kiadás: 76.494.007 euró

Forrás: http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf alapján
(Letöltés dátuma: 2014.10.10.)

7. sz. Melléklet

Helyi vidékfejlesztési irodák (a továbbiakban HVI):

A HVI-k feladataikat a vonatkozó jogszabályok, az Irányító Hatóság és a FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézete (VKSZI) iránymutatásait követve végzik. A HVI-k illetékességi területükön fontos tanácsadó szerepet töltenek be a III. tengely azon projektjeinek kiválasztásában, amelyek horizontálisan kerülnek megvalósításra. A HVI-k feladata a helyi közösségek szervezésére, a kommunikációra és tájékoztatásra, az ösztönzésre, az erőforrás építésre, a pályázatok kidolgozásához nyújtott előkészítési támogatásra, valamint a pályázatok minőségbiztosítására terjed ki. A HVI-k a kistérségek vidéki szereplőjének alapszintű tájékoztatást nyújtanak az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. és IV. tengelyével kapcsolatban. A Helyi Vidékfejlesztési Irodák végzik a potenciális LEADER csoportok tagjainak regisztrálását, technikai támogatást nyújtanak a LEADER csoportok számára stratégiájuk kidolgozásához. A III. és a IV. tengely intézkedéseire irányuló támogatási kérelmeket a HVI-hoz kell benyújtani. A konkrét feladatokat a Helyi Vidékfejlesztési Közösségek, Helyi Akciócsoportok hajtják végre a HVI-k folyamatos segítségével.

Forrás: http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf alapján

(Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

Helyi Akciócsoportok (a továbbiakban HACS):

A HACS megvalósítás részletes módszertana és a szervezeti felépítés bővebb leírása az Új Magyarország Vidékfejlesztési program 22. mellékletében található. Az akciócsoportok összetételének meg kell felelnie az 1698/2005/EK tanácsi rendelet 62. cikkének (b) pontjában lefektetett követelményeknek. A Helyi Akciócsoportoknak jogi személyiséggel kell rendelkezniük. A Helyi Akciócsoportokat földrajzilag összefüggő területeken, szomszédos települések együttműködéseként kell létesíteni. Helyi Akciócsoportok között nem fordulhat elő átfedés. Egy település csak egy Helyi Akciócsoporthoz tartozhat. A HACS-okat az Irányító Hatóság választja ki. Az 1268/1999/EK tanácsi rendelet 62. cikkének d) pontja értelmében az üzleti és a civil partnerek tervezett minimális részvételi aránya a helyi akciócsoportok döntéshozó testületeiben legalább 60%. Az érintett területekhez tartozó vidéki népesség száma eléri a 2.350.000 főt. Ez összességében azt jelenti, hogy az ország összterületéhez viszonyítva az akciócsoportokhoz tartozó településekkel érintett területek aránya eléri a 44%-ot. 419. A Helyi Akciócsoport felel a projektek kiválasztásáért. A megfelelés ellenőrzését és a kapcsolódó kifizetéseket pedig a Kifizető Ügynökség hajtja végre.

Forrás: http://www.umvp.eu/files/umvp_program_teljes.pdf alapján

(Letöltés dátuma: 2014.10.06.)

5-ös fejezet melléklete:

9. sz. melléklet

LEADER forrás felhasználás, évenként és célonként (1. oldal)

Év	Megnevezés	Támogatás összege
2009	2. célterület: Élhetőbb településeket kulturális és szabadidős szolgáltatások infrastruktúra fejlesztése	37317889
2009	3. célterület Biztonságosabb kistérség	5553875
2009	4. célterület: "Zöld Házak" program. Megújuló energiára épülő mintaprojekt létrehozása	3358400
2009	7. célterület: Térségi marketing- és egységes arculati védjegy program kidolgozása és megvalósítása	3680000
2009	8. célterület: "Szívesen látjuk" rendezvényhelyszín kialakítása	8862024
2009	9. célterület: "Dél-Zala csalogat" Turisztikai programszolgáltatás fejlesztés	1574250
2009	13. célterület: Kulturális és szabadidős szolgáltatások fejlesztése	7660299
2009	15. célterület "A jövőalkotó műhelyei" - több tudás, sikeres helyi társadalomképzések, előadás sorozatok	534397
2011	Vállalkozás alapú fejlesztés - Vállalkozások piacra jutásának elősegítése a marketing eszközeivel	4382780
2011	Vállalkozás alapú fejlesztés - Helyi termékre épülő bemutató helyek, látványműhelyek kialakítása	10560550
2011	Vállalkozás alapú fejlesztés - "Szívesen látjuk" – a térség turisztikai attrakcióinak, rendezvényhelyszíneinek kialakítása, fejlesztése	31920850

2011	Közösségi célú fejlesztés - Innovációs és tudásközpont létrehozása	20614597
2011	Közösségi célú fejlesztés - "Értékek gyűjteménye" - szabadtéri vagy zárt kiállító terek kialakítása, helyi gyűjtemények bemutathatóságának elő segítése	17814730
2011	Közösségi célú fejlesztés - Biztonságosabb kistérséget	18709341
2011	Kulturális és szabadidős szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	33022181
2011	Rendezvény - Közösségi programok (rendezvények)	9317559
2011	Térségen belüli együttműködés – Hálózatok kiépítése a térség gazdasági, környezeti és társadalmi felemelkedése érdekében	4120000
2013	Gazdaság fejlesztésre irányuló	350282350
2013	Szolgáltatás fejlesztésre irányuló	77233021

Forrás: Saját szerkesztés a <http://www.innovativdelzala.hu/index.php/palyazatok/nyertes-palyazoink/leader-kiiras-kedvezmenyezettjei> alapján (Letöltés dátuma:2014.11.04)

6-os fejezet melléklete:

10. sz. melléklet

Kérdőív

1. Az Ön neme?	
- Nő	19
- Férfi	31
2. Életkora?	
- 20-29	7
- 30-39	13
- 40-	30
3. Végzettsége?	
- 8 általános	0
- Érettségi	11
- Felsőfokú	39
4. A szervezet ahol dolgozik, hány alkalmazott van?	
- 1	6
- 2-9	24
- 10-49	15
- 50-	5
5. Ön vezető (polgármester), beosztott vagy köztisztviselő?	
- - Vezető	32
- - Beosztott	15
- - Köztisztviselő	3
6. A szervezet ahol dolgozik, részt vett-e már pályázaton?	
- Igen	45
- Nem	5
7. Ha részt vettek pályázaton hányszor?	
- 1	11
- 2-3	9
- 3-nál több	30
8. Nyertek-e már pályázaton vissza nem térítendő támogatást?	
- Igen	42
- Nem	8

9. Tervezi-e, hogy pályázik a jövőben?					
- fél éven belül				21	
- 1 éven belül				17	
- 3 éven belül				3	
- Nem tervezi				9	
10. A pályázati felhívást honnan ismerték meg?					
- Sajtó				3	
- Pályázat figyelő iroda				18	
- Internet				29	
11. Az Ön által elnyert pályázati forrás hazai vagy uniós forrásból származott?					
- Hazai				6	
- Uniós				33	
- Vegyes				11	
12. Ki készítette a pályázatot?					
- Saját cég alkalmazottai				21	
- Pályázatíró iroda				29	
13. Ön igazságosnak tartja a fejlesztési régiók felosztását? Különösen annak a tükrében, hogy Zala megye a kiemelten fejlett Nyugat-Dunántúli régióhoz tartozik, és ennek következtében harmad annyi forráshoz jut, mint a hasonló fejlettségű Somogy megye.					
- Igen				4	
- Nem				46	
14. Ön szerint azok a szervezetek, akik nem foglalkoznak pályázatokkal, miért maradnak távol ezektől a lehetőségektől?(maximum kettőt jelölhet)					
- Információ hiány				22	
- Ötlet hiány				6	
- Önerő hiány				34	
- Kapcsolat hiány				14	
- Piaci lehetőség korlátozott				10	
- Alacsony támogatási intenzitás				14	
15. Milyennek ítéli a pályázat lebonyolítását? Rangsorolja 1-5-ös skálán a felsoroltakat. (5ös egyetért, 1-es, ha nem ért egyet)					
	Rangsor: 1	2	3	4	5
- Korrekt az eljárásrend	10	11	22	6	1
- Túl sok információ kell	2	2	14	21	11
- Túlzottan bürokratikus	2	2	15	19	12
- Korrupcióval terhelt	6	11	14	14	5

16. Elegendő idő áll rendelkezésre, hogy elkészítsék a pályázatot?		
- Igen		32
- Nem		18
17. Pályázathoz kapott-e valamilyen kamarai segítséget?		
- Igen		4
- Nem		46
18. Elégedett-e pályázatának sikerességét segítő kamarai tevékenységgel?		
- Igen		6
- Nem		44
19. Amennyiben pályázott, de nem nyert, mi volt a sikertelenség oka?		
- Nem megfelelő ötlet		8
- Rosszul összeállított pályázat		17
- Kapcsolat hiány		25
20. Ha a jövőben nem tervez pályázni, mi az oka?		
- Esélytelennek tartja		6
- Nincs kapcsolat rendszere		7
- Nincs ötlete		0
- Nincs megfelelő témájú pályázat		37
21. Honnan várna több információt?		
- Állami szervek tájékoztatása		32
- Pályázati író		4
- Gazdasági kamara		14
22. Ön szerint elegendő forrás áll rendelkezésre a következő pályázatoknál?		
	Igen	Nem
- Energiatakarékosság	10	40
- Technológiai fejlesztés	14	36
- Informatikai fejlesztés	17	33
- Kutatás	16	34
23. Milyen területen várna új pályázatot, több forrást?(maximum kettőt jelöljön)		
- Energiatakarékosság		24
- Épületkorszerűsítés		13
- Eszközfejlesztés		26
- Kapacitásbővítés		11
- Településfejlesztés		26

24. Ön szerint kellő forrás áll rendelkezésre a vidékfejlesztési projektekre?					
- Igen				4	
- Nem				46	
25. Amennyiben nem tartja kielégítőnek a vidékfejlesztési forrásokat, hányszorosára kellene emelni az összeget?					
- 2x				8	
- 3x				16	
- 4x				26	
26. Ön milyen támogatási rangsort állítana a vidékfejlesztésben a következő területekre? (1-es a legfontosabb, 4-es kevésbé fontos)					
	Rangsor:	1	2	3	4
- Turizmus		9	20	18	3
- Falufejlesztés		9	18	19	4
- Vállalkozás támogatás		25	10	5	10
- Örökség védelem		9	3	5	33
27. Honnan vár több segítséget a pályázati munka sikeréhez?					
- Kormány				24	
- Önkormányzat				4	
- Kamara				13	
- Profi pályázat írók				9	
28. Elégedett-e környezetében a LEADER csoport munkájával?					
- Igen				34	
- Nem				16	
29. Növelné-e a LEADER csoportok szerepét?					
- Igen				34	
- Nem				16	
30. Amennyiben az előző kérdésre igen a válasz, mely területeken növelné a szerepüket?					
- Tervezés				11	
- Forráselosztás az egyes fejlesztési területekre				16	
- Pályázati döntések				11	
- Ellenőrzés				3	

Forrás: Saját szerkesztés

7-es fejezet mellékletei:

11. sz. melléklet

Kanász Jánossal, Surd polgármesterével folytatott interjúmban feltett kérdéseim:

- 1; Honnan szerzi az információkat a pályázatokról?
- 2; Miért ezek a projektek valósultak meg?
- 3; A felsoroltak voltak a legfontosabb projektek a falu fejlődése szempontjából?
- 4; Milyen volt a hazai és uniós források aránya?
- 5; Elégedett-e a támogatási pénzek nagyságával?
- 6; Okozott-e gondot az önrész előteremtése?
- 7; Voltak-e helyi vállalkozók, akik részt vettek a kivitelezésben, ha nem miért nem?
- 8; Elégedett-e a jelenlegi rendszerrel?
- 9; Lemaradtak-e pályázatról, mert nem jutottak kellő időben információhoz és nem volt elegendő idő a pályázat elkészítésére és benyújtására?
- 10; Milyen témában szeretné, ha lenne pályázat?
- 11; Mit tart a falu erősségének?
- 12; Van-e valami fontos, amire nem tértünk ki, de fontosnak tartaná?

Forrás: Saját szerkesztés

A komplex mutató meghatározásánál felhasznált mutatók:

I. Gazdasági mutatók:

1. A működő gazdasági szervezetek 1000 lakosra jutó száma, 2009
2. A kereskedelmi és magán szálláshelyeken regisztrált vendégéjszakák 1000 lakosra jutó száma, 2009
3. A kiskereskedelmi boltok 1000 lakosra jutó száma, 2009
4. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottakból, %, 2001
5. A szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottakból, %, 2001
6. A működő gazdasági szervezetek számának változása, %, 2004–2008
7. Az önkormányzatok helyi adóbevétele egy lakosra, Ft, 2009

II. Infrastrukturális mutatók:

1. A közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya, %, 2009
2. Az egy km vízvezeték-hálózatra jutó zárt csatornahálózat hossza, méter, 2009
3. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma a lakásállomány százalékában, %, 2009
4. A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya, %, 2009
5. A hétköznapi elérési mutatója, perc, 2009
6. A telefon főállomások (ISDN-nel együtt) 1000 lakosra jutó száma, 2009
7. A kábeltelevízió előfizetőinek 1000 lakosra jutó száma, 2005
8. A szélessávú internet előfizetőinek 1000 lakosra jutó száma, fő, 2010
9. A gyorsforgalmi csomópontok elérési mutatója, perc, 2009

III. Társadalmi mutatók:

1. Az időszak során épített 3 és annál több szobás lakások aránya az időszak végi lakásállományból, %, 2005–2009
2. A személygépkocsik kor szerint súlyozott 1000 lakosra jutó száma, db, 2009

3. Vándorlási különbözet: időszak közepi 1000 fő népességre jutó évi átlag, fő, 2005–2009
4. Halálozási ráta (az 1000 lakosra jutó halálozások száma), 2009
5. Az egy állandó lakosra jutó szja-alapot képező jövedelem, Ft, 2009
7. Népsűrűség, fő/km², 2005

IV. Szociális mutatók:

1. Fiatalodási index (a 15 évesnél fiatalabbak a 60 éves és idősebb népesség százalékában),%, 2009
2. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya, %, 2001
3. A 18 éves és annál idősebb, legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya, %, 2001
4. Az önkormányzatok által rendszeres szociális segélyben részesítettek évi átlagos száma, 1000 lakosra, fő, 2009
5. Aktív korúak ellátásában részesülők 1000 lakosra jutó száma, 2010

V. Foglalkoztatási mutatók:

1. A nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú népességből, %, 2010 átlaga
2. Tartósan – legalább 12 hónapja folyamatosan – nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes népességből, %, 2010 átlaga

Forrás: Faluvégi Albert, Tipold Ferenc, A társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések, p.6-7

SZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírott, **Göndör István** büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Zalaegerszeg, 2015. január 05.

Göndör István sk.

hallgató aláírása

ÖSSZEFOGLALÁS

Az UMVP kistérségi fejezetének elemzése, a program érvényesülésének vizsgálata a kiválasztott településen a 2007-2013 tervezési időszakban

Göndör István
Nappali tagozat
Pénzügy és számvitel szak
Pénzügy szakirány

Témaválasztásom indoka: A 2007-2013 közötti költségvetési időszokról sok tapasztalattal rendelkezik minden érintett, ezt összegezni akartam és javaslatokat tenni a 2014 - 2020 közötti új időszakra. Folyamatban az egyeztetés az unióval, rövid időn belül várható a pályázatok kiírása. Az uniótól kapott támogatások nagyságrendjét az átlagos felkészültségű emberek nem tudják értékelni, értelmezni. Folyamatosan nő az euró szkeptikusok száma, mert nem ismerik, milyen előnyökkel jár az uniós tagságunk. A nagykanizsai és zalakarosi kistérség, az Innovatív Dél-Zala LEADER közösség 2007-2014 közötti időszak eredményeinek bemutatásával bizonyítom, hogy a legkisebb települések is tenni akarnak népességük megtartásáért, a jobb körülmények megteremtéséért. Helyi kezdeményezések nélkül nincs eredmény.

Összefoglalom az unió vidékfejlesztési politikája fejlődésének lényegesebb állomásait. Hogyan jutott el a mezőgazdasági támogatásoktól az önálló vidékfejlesztési programig, a LEADER program létrehozásáig. Az unióban a kezdetektől fogva nagy hangsúlyt kapott a vidéki térségek közötti különbség csökkentése. Nagy eltérés van a vidéki térségek között. Kezdetben az unióban az agrárgazdaság egyenlő volt a vidéki térségekkel. Hosszú viták eredménye, hogy eljutottak a LEADER programig. Felismerték, hogy a felülről vezérelt vidékfejlesztési programoknál kedvezőbb az alulról építkező LEADER program, amelyben az adott kistérségben élő, tevékenykedő önkormányzatok, vállalkozások és civil szervezetek vesznek részt. Önmaguk készítik a stratégiai tervet a helyi gondok, problémák megoldására.

Röviden összefoglalom az uniós és magyarországi célkitűzéseket, érzékeltetve az UMVP összhangját a vidékfejlesztési célkitűzésekben. Az UMVP négy tengelye közül

az I és II- es tengelyt csak érintőlegesen, a III tengellyel és a LEADER programmal részletesen foglalkozom. A LEADER beágyazott a sikeres magyar vidékfejlesztési rendszerbe. Az alulról jövő kezdeményezések a szereplők sokszínűsége, nagyon sok valós igényt, új ötletet hozott felszínre és helyi erőforrást vont be a vidéki térségek népességmegtartó erejének javítására.

Kérdőívet szerkesztettem, hogy megismerjem a kistérségben pályázók tapasztalatait, jövőbeni elképzeléseit. Interjút készítettem egy olyan település polgármesterével ahol több sikeres pályázatot bonyolítottak le a település népességmegtartó erejének javítása érdekében A válaszokat elemeztem értékeltem, és javaslatokat fogalmaztam meg.

Céljuk: a vidéken élők életkörülményeinek javítása, ami magába foglalja a falufejlesztést, a vállalkozás fejlesztést, munkahelyteremtést, a helyi értékek védelmét. Fontos a gazdaság diverzifikálása. A mezőgazdaság továbbra is jelentős szerepet kap a vidék életében, de a problémák megoldásához kell a mezőgazdaságon kívüli üzleti tevékenységek szolgáltatások indítása, fejlesztése. A megvalósított programok elsősorban a helyben lakók közérzetét javító célokat szolgáltak. Jó legyen az adott faluban élni. Óvoda, játszótér, helyi értékek védelme a közösségi programokhoz területek. A jövő feladata új szolgáltatások létrehozása, amely a helyi emberek életkörülményeit javítja és munkahelyeket is teremt. Nagy lehetőség van a turizmus fejlesztésében.

A kérdőívre kapott válaszok alapján megállapítható, hogy a vidéki közösségek az eddigieknél, lényegesen több forrást várnak a következő időszakban. Várják az eljárás bürokratikuságának csökkentését. Szeretnének több közvetlen információt a pályázati lehetőségekről. Növelnék a LEADER közösségek szerepét a források elosztásában, az ellenőrzésben.

Általában elégedetlenek a kamarák pályázati tevékenységet segítő munkájával. A több forrást az energiatakarékosság, a közműellátás fejlesztésére fordítanának.

Nem újdonság az önkormányzati források szűkössége, de meglehetősen szűk keretek közé szorítja a pályázók lehetőségeit. Az önrészt általában valamilyen hitelből tudják pótolni, ez tovább növeli terheiket, mivel a hitelkamat nem számolható el pályázati források terhére.

A vidéki élet bemutatása, a hagyományok, az örökség és a kiváló természeti adottság jó lehetőség a turizmus a rekreáció számára. Már több gasztronómiai kezdeményezés van a térségben amely bizonyította, hogy van kereslet az ilyen programokra.

A gazdasági növekedés tovább növelte a régiók, vidéki térségek közötti különbségeket. A vidéki területek közötti különbségek mérséklése társadalmi érdek. Gazdasági és társadalmi szempontból közös érdekünk, hogy a vidékfejlesztési forrásokat, lehetőségeket egyre jobban kell hasznosítani.